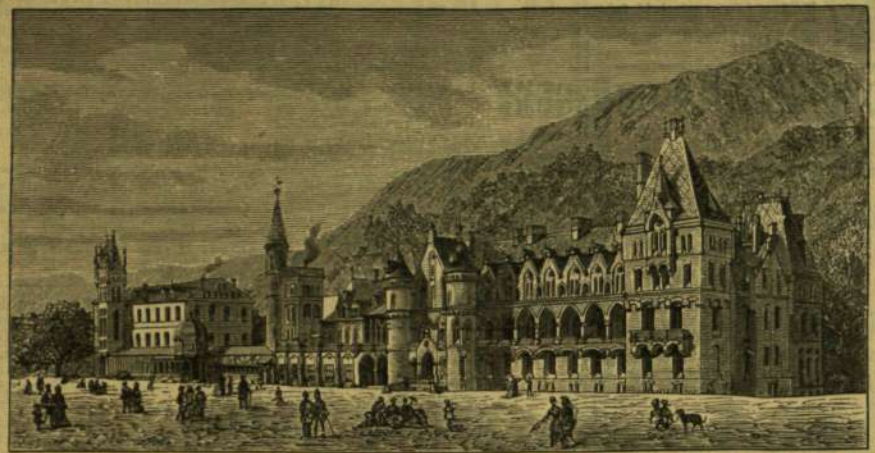

Dr. Brehmer-féle gyógyintézet tüdőbetegek számára, Görbersdorfban.

(Kimerítően tárgyalva a „Vasárnapi Ujság” 1879. évf. 3. számában.)

Az első, tüdővészerek számára alapított, sanatorium, téli kertjével egész éven át nyitva van. A téli gyógymód eredményei semmiben sem állanak a nyáriak mögött. — Ellátási díj hetenként 42 márkától felfelé. — Posta- és távirádlomás. — Leveleket és tudakozásokat elfogad

Dr. BREHMER.

Állat-gyógyszerek

Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban

cs. k. udvari szállító állat-gyógykészítményekre nézve, ő felségek az angol királynő, porosz király és német császár, valamint számos magas egyéniség istállóiban rendkívül sikerrel használva; a londoni, párisi, bécsi, hamburgi és müncheni emekkel kitüntetve.

Cs. kir. szabad. korneuburgi marhapor lovak, szarvasmarhák és juhok számára; sok évi tapasztalat szerint hatásos mirigyek, bélgörcs, étvágytalanság, vérteljes ellen, javítja a tejet, és egyáltalán sikeres a légző és emésztő szervek minden bajában.

Cs. k. szabad. üdítő nedv lovak számára. Kúszó, köszvény, csúsz, ficzomodások, megrándulások, ínbajok, szűgy-, vékony-, derék- és váll-gyöngeség, az izmok és inak feszességének, stb. 1 üveggel 1 ft 40 kr.

Blister (erős bedörzsölő) ínpók, holttetem, körcsönt, pókosodás, írnagás, könyök-, tapló, iztapló, könyökgöngy, sarkbénulás, s keményedett mirigyek ellen. Egy köcsög ára 3 ft o. é.

Göres-pilulák lovak és szarvasmarhák számára, bélgörcs, szélhas, dobkór, makacs dugulás és puffadtság ellen. 1 pléh szelence 1 ft 60 kr.

Gilisza-pilulák lovaknak orsonya, csővek-gilisza, bél-gilisza, s egyáltalán a bögőly-álcák ellen. Egy pléh szelence 1 ft 60 kr.

Phisie, hashajtó pilulák, lovak számára, dugulás ellen, vértisztító és külön-szer Phisie ellen, 1 pléh szelence 1 ft 2.

Pók-tinktúra lovak számára, izpókosodás, valamint izpók és csúzpók ellen. Egy üveggel 1 ft 50 kr.

Seb-balzsam, régi sebek gyógyítására. Egy üveggel 1 ft 25 kr.

Pata-kenőcs, erdes, repedezett, törékeny patak, kicsiny és odvas oldalak ellen, valamint utánnővelek elősegítésére. Egy szelence 1 ft 25 kr.

Pata-por, nyirokthadás ellen. Egy üveggel 70 krajczár.

Erő-táplálék lovak és szarvasmarhák számára, lefogyott barnok gyors fölsegítésére, s a hizás elősegítésére. 6 és 3 fritos ládácskákban. és 30 kros csomagokban.

Kutya-pilulák a kutyabetegség ellen. Egy doboz 1 forint.

Sömör- és ruh-olaj, kutyáknak. Egy üveggel 1 ft 50 kr.

Sertés-por, futó lob és elvesztett étvágyánál, 1 nagy csomag 1 ft 26 kr. — Kifutó csomag 63 kr.

Gyógy-por, baromfi számára, libák, kacskák, tyúkok, gyöngytyúkok, stb. járványa és közönséges betegségeinél. Egy csomag 50 kr.

Kwizda gyógykészítményei valódi minőségben kaphatók: PESTEN: Bayer A. gyógyszer.; Frommer A. Hermann, Glasz J., szijgyártó; Halbauer testv.; Hoffmann József; Kreische Antal; Kochmeister Frigyes utódai; Koracs J. I.; Kertész és Ezert; Makláry és Kania; Neruda Ferd.; Strobenzt testv.; Stern és Schmidt; Steden József gyógyszer.; Szilber Antal; Topits K. özv.; Thallmayer és Seitz; Török József gyógyszer.

Ezekon kívül a koronaországok majd minden városa és mező városában léteznek raktárak, melyek időnkint a vidéki lapok útján köztudomásra hozatnak

Ki védjegyem meghamisítását olyképp juttatja tudomásomra, hogy azt törvényes büntetés alá vonhatom, 500 frtig terjedő jutalmat nyer tőlem.

Advertisement for Winkelmayer's Balaam root essence. Includes text: 'A sok ezer fiatal ember között, kik a Winkelmayer-féle bojtortjángyökér-esszencia; által néhány nap alatt erős szakállt nyertek...' and an illustration of a woman with a long beard.

Pserhofer J. gyógyszerész Bécsben.

Singerstrasse 15. „zum goldenen Reichsapfel“

ajá lja a t. olvasóknak az alant jegyzett és sok évi tapasztalat után jeleseknek bizonyult gyógyszerészeti különlegességeket 6 hatóság házi szereket

Akustikon (fülszes) 1 üvegcse 1 ft o. é. A tünet mindig melegen és nedvesen tartja, általában a fülcsatorna és a fülcsatorna közötti szűkös képződését a fülcsatorna, melynek hiánya főké az oly sok fülbajnak.

Havasi fű-szesz W. Ottó, Bernhardtól, Münchenben, a müncheni első orvosi teki-tékek által legkitünőbb házi-szernek ajánlatot mindennemű gyomorhajók, különösen emésztési gyöngeség, étvágyhiány, gyomorhurut stb. ellen s ezerszeresen bevált. Üvegcseje 70 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, gyorsan és biztosan ható, kétségtelenül legobb szer minden köszvényes és csúszos baj, nevzetesen hágrincsbaj, társzakkatás, görcs, ideges fogfájás, fejfájás, fülzsakgatás, stb. stb. ellen 1 ft 20 kr.

Anatherin száj-víz, cs. kir. szab valódi általános elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üvegcse 1 ft 40 krajczár.

Szem-essentia dr. Romer-hausentól, a szem erősítésére és fontartására; eredeti üvegcsekben 2 ft 50 kr. és 1 ft 50 kr.

Benczés tapasz Haubertól, kitünő szeszlyhilt sebek ellen. Egy téglár 50 kr.

Vértisztító labdacok Pserhofer J.-tól, elszelott egyetemes labdacok neve alatt; az utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan állig lezáró betegségek, melyben a labdacok csodás hatással szeszszerezésben nem bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacok számtalan szor és a legrovidebb idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tekeres 6 dobozzal 1 ft 5 kr., postán küldve 1 ft 10 kr. (1 tekeresnél kevesebb) nem küldetik szed.) Számtalan levél érkezett, melyek íról hála mondának a pilulákért, melyeknek a legkülönbözetűbb és legsúlyosabb betegségeken egészsegtük helyreállítását közönik. A ki csak egyszer megkísérelte, tovább ajánlja

Chachou aromatisée, kellemetlen lehet, mely dohányzás stb. következménye, 1 szelence 50 krajczár.

Chinai toillette-szappan, a legkülönbözetűbb és szappangyártás terén. Használata után a bőr bárszony sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, hurut, rekedtség, főtökűh, stb. ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balzsam Pserhofer J.-tól, évek óta legbiztosab szernek van elismerve mindennemű fagybajok és idült sebek stb. ellen. 1 téglár 40 kr.

Hus-kivonat dr. Liebig utasítása szerint ké Bentosban, eredeti szelencekben 1 font ft. 5.30 1/2, font ft. 2.75, 1/4 font ft. 1.55, 1/4 font 85 kr.

Golyva-balzsam, megbiható szer szélkóros nyak ellen 1 üvegcse 40 kr.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapesten TÖRÖK JÓZSEF 5024 gyógyszerész urnál, király-utóza 7. sz.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: 1 egész évre ... 12 frt 1 félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre ... 8 frt 1 félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: 1 egész évre ... 8 frt 1 félévre ... 3 *

10-dik szám. 1879. BUDAPEST, MÁRCZIUS 9. XXVI. évfolyam.

Thurzó György és neje Fugger Anna.

VAN a berlini képtár kézirajgyűjteményében egy vázlatkönyv, melyet más intézetek méltán irigyelhetnek tőle.

Az idősb Hans Holbein vázlatait foglalja magában az érdekes fűzet, e kitünő érdeme szerint csak a legutóbbi időkben méltatott mester rajzait, melyeket többnyire Augsburgban készítet.

Egyszerű plajbászrajzok azok, minőket a mester szerencsés pillanatokban egy pár vonással odavetett, legfőlebb fölelevenítve

egy kis fehérfestékkel itt-ott az igénytelen „Silberstift“ halvány színét. E könnyűded modor lehetővé tette, hogy a művész rögtön, közvetlenül az élet után, s ugy szólván az illető személyiség hatása alatt állandósíthatta benyomásait. Innen van, hogy alakjai olyannyira jellemzők és életteljesek.

A két Holbein jeles életírója, Woltmann tanár, nem rég a nagy közönség elé hozta az eddig csak kevesek előtt ismert kínies legkitünőbb darabjait* és erre azt

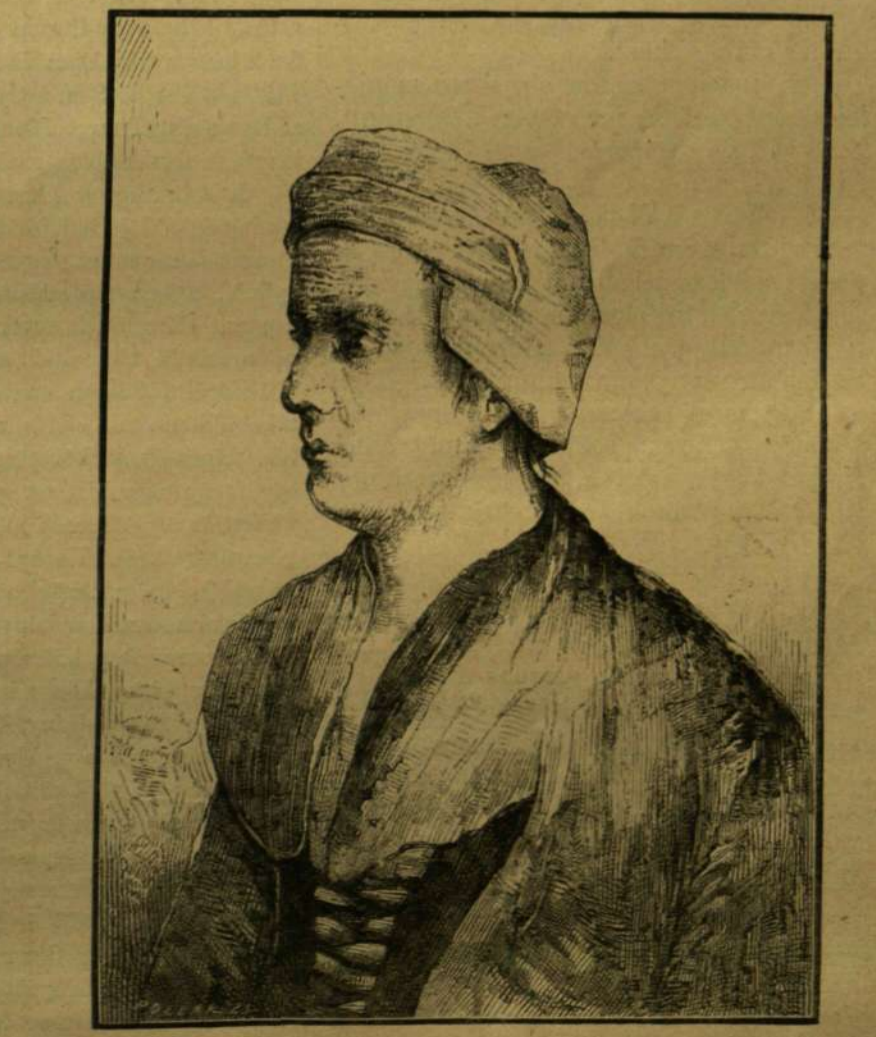
* Pr. Dr. A. Woltmann Hans Holbein Silberstiftzeichnungen im königl. Museum zu Berlin. 73 Tafeln durch Lichtdruck in der Originalgröße ausgeführt.

a sokszorosító módot használta, mely leghevebben adja vissza az eredetit minden legesekélyebb finomságaival: a fénynyomatot, a fénykép közvetlen átvételét kőre.

Holbein ezen lapjain számos augsburgi kortársát és személyes ismerősét örökítette meg.

Tekintet nélkül rangra vagy hivatásra mindig csak érdekes alakokat válogatott ki magának, kezdve Maximilian császártól, kit úgy nevez „der gross Kayser Maximilian“ a Fuggerek inaság, kinek képe mellé oda írja, hogy „Martin der Fuchker diener“.

A művész apró remekművei számára

III. THURZÓ GYÖRGY ÉS NEJE FUGGER ANNA. — HOLBEIN RAJZA UTÁN.

onnan vette mintáit, a hol arra alkalmas egyéneket talált.

Hazai históriánk szempontjából kétségkívül legérdekesebb a mester vázlatkötvényében Thurzó és neje. Mindkettőnek itt adjuk meglehetősen sikerült másolatát fametszetben.

A férfialak Thurzó György. Arcza eléggé tetszhetett a művészeknek, mert kétszer is megjelölték a berlini vázlatok között. A név tintával van oda írva. Az egyik képen, melyet ezuttal mi is közlünk, így írja „Her Jörgig dorssi“, a másikon így: „her Jörg her dorssi“.

A német a jó magyar hangzású Thurzó nevet „dorssi“-ra változtatta és a György uramat Jörg vagy Jörignek nevezi, a mi ma is divatos Németországban.

A rajz, miként látjuk meglehetősen komor, durva vonású fejét ad, melytől azonban a mély gondolkodást meg nem tagadnók. A gróf külseje augsburgi patricziushoz hasonlít: arra vall fején a felhajtott karimájú puha nemez lapos sapka, és a vállára nehezede prêmes felöltöny, mely alatt alig látszik ki a nyakgödre tájkán a széles szalaggal szegélyezett kényelmesebb zubbony. A rajz épen nem közönséges jelenséget állít elénk.

Nem oly komor ugyan, mint Thurzóé, de mégis eléggé határozott jellemű a grófné képe is. Lehet, hogy a keménységtől nem mindig ment festő kellesténél erősebben is jelezte az orrt, a száját és a száj körüli tájkát épügy, mint a homlokot. Bizonyos azonban, hogy a mint itt látjuk, ez uri hölgy férjének erélyben mitsem enged; és szellemes szeme, mely a különben majdnem ridegnek látszó arcot meg-eleveníti, azt sejteti, hogy szellemben is méltó társa férjének. E nem közönséges arcu asszony Fuggerleány volt. Már születésénél fogva is a város legtekintélyesebb családjához tartozott, melynek férfitagjait, u. m. Jakobot, Rajmondot, Antalt, Ulrikot, Mártont, mind ott találjuk a mester vázlatok között.

Az eredeti vázlaton olvasható megjegyzés egyszerűen így szól: „Dorsinn“. Ezzé vált az augsburgiak nyelvjárása szerint a „Thurzoin“.

A fölirat a XVI-ik század végéről való; tehát jóval a grófné halála után is élt az augsburgiak emlékében a Thurzó-név.

A gazdag urhölgyet nem ünneplő pompájában állítja elénk a Holbein rajzónja. Se fején, se nyakán semmi dísz. Haját az augsburgi asszonyok vastagkelmű fejkötője teljesen befedi. Ezzel védték fejüket közszevénytől a jégveremszerű góthikus templomokban a sűrű templomlátogatáskor.

Vállát és mellét egyszerű kendő takarja, ez lenyul az előfűző derékra is. A felső öltönydarabot a művész már nem méltatta figyelmére, szerepe itt nyilván nem egyéb, mint a képet kikerekíteni. Mely évben készült a két kép, azt bizonyosan nem mondhatni; mégis valószínű, hogy az 1510 és 1517 közé eső évekből való, mert a berlini vázlatkönyv nagy valószínűséggel ez éveken készült.

III. Thurzó György és neje életére s a Thurzó családra vonatkozólag adjuk itt *Deák Farkas* tollából a következő ismertetést:

A Thurzó-család egyike amaz előkelő, történelmünkben fontos szerepet játszó családoknak,

melyek történetének tüzetes megismertetése még mind ez ideig írójára váratkozik. Pedig érdekes, hálás és szükséges munka volna, mert ez által hazánknak több mint két százados története (1400-tól 1636-ig) lenne jó részben megvilágítva, s bányá- és kereskedelmi történetünknek legérdekesebb korszaka megírva. Minthogy azonban az egész Thurzó-család történetével még eddig senki sem foglalkozott tüzetesen (kivéve persze a jó Wagnert), adataink különösen a család régebbi koráról föltöbb hiányosak.

A Thurzók a szomszéd Ausztriából származtak át hozzánk s itt megmagyarosodván, munkás, iparúzó és később főfőrangú polgárokká s e mellett többnyire derék hazafiakká is lettek.

Legelőször a XV. század elején tűntek fel Magyarországon. Bertalan fia *I. Márton* 1430-ban érsekújvári várnagy s ennek rokona *Bethlenfalvi János*, kinek fia *I. György*. Márton *I. György*gel együtt Nikápolynál harcolt, aztán követésegekbe járt a lengyel udvarhoz, s jó szolgálataikért Zsigmond királytól adományt is nyertek. Mártonnak nem lévén fimaradékai, a család *I. György*től származott tovább.

I. György Lőcse városában lakott, városi hivatalokat viselt s mint előkelő ember az országgyűlésre követül küldetett, hol 1452-ben a Frigyes császárral kötött s az utószülött Lászlóra vonatkozó szerződést is, mint Lőcse város küldöttje, aláírta. 1457-ben pedig nádori parancs mellett, mint már bethlenfalvi Thurzó névvel élő, fiaival együtt pongráci (Szepessvármegye) birtokába beigtattatott. Egyébiránt ő, valamint utána hasonló szemű utódai, kereskedést is folytatott, és mint lőcsei lakosnak Krakkóban és Szibériában is kereskedési telepei voltak.

1460-ban már nem élt s *Kata* nevé nejétől három fia maradt: *II. Márton*, *II. János* és *Theofil*. E *II. Márton*nak fia volt *II. György* s még öt fia; *II. János*nak pedig fia volt *IV. János* boroszlói, *Szaniszló* olmuzei püspök, *III. György*, kinek arcképét az idősb Holbein rajzkönyvéből ez alkalommal nejevel Fugger Annával együtt bemutatjuk, és *Elek*.

E *II. János*ról és *III. György*ről írja Horváth Mihály, hogy Corvin János, Mátyás király fia, a bányavárosokban levő részeit és majorjait 1490 október hó 9-én a Gyulán kelt vásári szerződés szerint Thurzó János krakkói polgármesternek és fiának Györgynek eladta.

E birtok lön a Thurzó-nemzetség későbbi gazdagságának és hatalmának alapja. Az „ügyes Thurzó János és még ügyesebb fia“, a mi Györgyünk, a bányamivelésben és kereskedésben roppant előmenetelt tevének, kivált miután a velenceiektől eltanulták az érez-elválasztást, s Ulászlótól 1496-ban engedélyt nyertek olvasztókat állítani, mik addig az országban nem léteztek. János ezek következtében György fiával együtt oly nagy kincset gyűjtött össze, hogy a királyt és nejét Annát jobbra ők segítették ki pénzzavaraikból. Viszont a király és királyné is kegyeikkel halmozták el a két Thurzót. Kamaragrófokká neveztek a bányavárosokban, s ezeket és Zólyomvárat a kölcsönzött összegek visszafizetéséig birtokukba adták 1505-ben. Ez idő tájban egy Thurzó-leány, *Kata*, Fugger Rajmundhoz ment nőül s a mi Györgyünk a XV. század utolsó éveiben nőül vette Fugger Annát. E ketős összeköttetésnél fogva történt aztán, hogy a nagy üzletet a Fugger-családdal közösen kezdték folytatni. Új bányameneteket nyitottak és számos évig minden díj és tized nélkül nagy haszonnal miveltek. Gazdagodásuk főforrását a besztercebányai bányákból nyert réz s az ezzel Danczigba üzött kereskedés tette, melyben azonban a kincstárt óriásilag megkárosították.

A rézérc ugyanis sok ezüstöt tartalmazott, melyet a törvények szerint bent az országban

kellett volna elválasztaniok s a körmőczi pénzverőbe szállítaniok, de a gondatlan, hanyag vagy megfizetett kormány alatt erre senki sem ügyelt, s ők az ezüstöt a rézércczel együtt elválasztatlanul vitték ki az országból a nélkül, hogy ezért bármi kárpótást fizettek volna.

Az így okozott kár évenként 21—28,000 forintot tett az akkori pénz szerint. A visszaélés végre 1524-ben napvilágra jött, de a haszonbérlek úgy el tudták jární ügyöket, hogy csak 200,000 frt kárpótásra itéltek; Thurzó Elek pedig, minthogy a pápa, Károly császár s más fejedelmek is szóltak mellette, kieszközölte, hogy ezt azt összeget is elengedték. Az egész kártérítés annyiból állott, hogy Mária királynénak mintegy 25 ezer forintot fizettek.

E történethez még csak annyit tehetünk, hogy a haszonbér 1496-ban kezdőlött, mikor is az üzletet Thurzó János és fia *III. György* vezették. Thurzó János meghalt Iglón 1508-ban, ekkor az üzlet vezetői lettek György és Elek. 1517-ben Elek már egyedül áll az üzlet élén.

III. György ugyanis 1516-ban, vagy betegeskedése miatt, vagy mert felesége sürgette („vel sanitatis gratia vel uxore urgente“, írja Wagner) kiköltözött az országból s Augsburgba vonult, hol 1521-ben — atyját csak 13 évvel élve tul — meghalt. E Györgyöt különben nagy elméjű, nemes gondolkozású és mivel embernek írják a krónikások, ki magyarul, latinul, németül és lengyelül egyenlő folyékonyssággal beszélt, de betegeskedése miatt örökke boldogtalan volt („verum adversa valetudine plurimum infelix“ írja ugyancsak Wagner). Önként támad a kérdés, hogy: vajjon nem bántotta-e lelkiismeretbeli vád, hogy jölteveit *II. Ulászló* és *II. Lajos* királyt, *Anna* és *Mária* királynét, kik a Thurzó-családhoz annyi kegygyel viseltettek, megcsalták? vajjon mennyi része volt ebben neki? Vajjon a lehető fölfedezéstől tartott-e s menekülni akart a felelősségtől? vagy szándéka volt a gyűjtött kincsből vígan, nyugalmasan élni? Ki tudna most e kérdésekre felelni. Igaz, hogy ha lelkiismerete felszólt, csak magában gyötrődhetett e vád sulya alatt, mert a bűn nyilvánossá létele előtt három évvel meghalt; úgy látszik azonban, hogy az akkori idő egyik legfényesebb s legzajosabb városa Augsburg se nem szorakoztatta, se meg nem gyógyította, mert élte legjobb korában (48—50 éves lehetett), 1521-ben márczius 19-én elhunyt, három fiut: Bernátot, Miklóst és Kristófot s két leányt Veronkát és Máriaht hagyva maga után.

Ennyi a mit *III. Thurzó György*ről mondhatunk s ezek mellé csak ez értelmes arcot mutató képet adhatjuk.

A Thurzó-család azonban ezután is virágzott; fényben, hírnévben, gazdagságban emelkedett, sőt ezután váltak belőlök igaz hazafiak. Megszerezték Árva- és Szepessvármegye örökös főispánságát, sőt *V. György* és *Szaniszló* a XVII. század elején nádori méltóságot is viselt, de áldás nem volt rajtuk, s a család fiágon Thurzó Mihályban 1636-ban kihalt.

A k o z á k .

Rohanva jó . . . . A ló is érzi,
Hogy hol száguld, ismert határ;
Mig a kozák felállva nézi,
Ha látszik-e lakása már? . . .
Ha várja-e a nő, a gyermek,
Int-e felé szerelmi jel?
Sebes lovat a vágy előz meg . . .
Miként birjon érzelmivel?
Már benn van; im „hurrah“-t kiáltoz
A hosszú utczán ifju, vén;
Gyöztünk! — kiált a népesoporthoz,
De meg nem áll a szürke mén.

S ó arra néz, csak arra vágat,
Hol a kicsiny ajtó előtt
— Ha könnyű át a szem még láthat —
Kedves családja várja őt.

„Megálljatok!“ — kiált eléjük —
A szem kíván, s a szív írgy:
A házba be! Leszáll hozzájuk, —
Veszi iszákját s tuttog: „Jgy!
Nem jöttem én üres marokkal;
Zárjátok a táblákat el;
Gyertyát ragassz a négy sarokra;
Lássuk iszákomb mit főd el.“

S föltárja kincsét . . . . A nő s a gyermek
A bámulattól köve áll,
Nagy halmaza arany-szövetnek
Ékszer, igaz gyöngy és koráll . . . . .
„E gyöngyör itt — a Marjuczámé;
Nagy lányomé e dús szövet;
E karperecz a kis leányé
S Fedor, te kapsz egy szép övet!“

Mit tétovázok? . . . . Egy se' kéri
— Ne féljetek — ezt vissza már:
Ennek gazdája a földet méri,
Annak ura rég mennyibe' jár.
Piros a vértől itt e fátyol,
Szép nő viselte mondhatom . . .
E láncz pedig egy vén agától,
A fejlel együtt birtokom.

Osztatok el! . . . . S most karjaimba! . . . .
„Megállj!“ — kiált egy égi szó —
Honnán, miként, ki látja, tudja? . .
De hangja vérbe, szivbe szól . . . . .
És im a vér a szép szövetről
A gazda kék arczára száll . . .
Gyermek, asszony a rémülettől
Helyében megdermedve áll.

Vérben forog a büszke két szem,
Göresökre vonva két keze.
„A döghalál — hörg — jött el érttem;
Sok bünömért az „Úr keze!“
Távozzatok! El messze, messze . . . . .
Gyujtsátok a házat reám;
E kincset ember ne érintse
Én veszek el; ne ti s hazám!“

És elrohanak . . . . . Ég a gyertya,
Lassan leég a holt körül . . . . .
Pestis! kiált a népek ajka
S köréből messze menekül.
Ott ég az asztal; majd a kincsek;
A ház lobog s egész falu . . . . .
A népiörtökön nincs szerencse
Az Úr havagja iszonyu!

P. Szathmáry Károly.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.

Közi: **CÖTÖS KÁROLY.**

(Folytatás.)

Másnap kora reggel étkezés után az átkeléshez készülődtek. A kibitka földbe szurt karóit kiszédtek, s annak minden darabját összekötözve magukkal vinni elhatározták. Eszükbe jutott, bátha az az új szárazföldön ilyet se találhatnak.

Ez összekötözött karókat egyébiránt más-ként is felhasználták. Őt társukat, kik uszni nem tudtak, ennek segítségével szállították át a mély vizet. Két uszó megfogta egy-egy kezével a karó két végét, az uszni nem tudó pedig a karó közepébe kapaszkodott s ekként ügygyelbajjal a veszélyes vizen áthurezoltatott.

Az átkelés szerencsésen megtörtént s a kis társaság, meg sem pihenve, rögtön átköltözött az új sziget nyugoti partjára. Itt ezután napnak kitett bokrokat keresve, ruháikat kifacsarták és megszárogatták, némelyek pedig teknőcöt fogni a bozót mentében lesre mentek.

Az utjokban álló új folyam kikémlése volt

most az első teendő. Henri erre is vállalkozni akart, azonban egy másik, jó uszó társuk akarta ezt megtenni minden áron. Óhaját teljesítették s a folyamnak neki eresztették.

A francziák nagy bámulatára ez a folyamág is sekélyes volt. Társuknak alig kellett uszni valahol, gázolással is átjutott a tulsó partra. Pár óra mulva vissza is jött, tapasztalásairól számot adni.

Jelentése hurrah kiáltásokat esalt az örvendező francziák ajkaira. A tulsó föld e jelentés szerint nem sziget, hanem valódi száraz. Embereknek is kell ott lenni, mert szilva- és birs-fákat talált, melyeken még gyümölcs is volt s a dombosabb részekben vadszölőlugasokat is fedezett föl, melyeken feketélt az érett fürtök sokasága. Mind ezeken kívül tört edénynek cserépdarabjaira is bukkant, melyek közül hozott is magával pár darabot.

A francziáknak e hírek hallatára nem volt maradásuk. Rögtön, habozás és haladék nélkül neki álltak a folyamon való átköltözésnek s azt azonnal meg is tették. Oly vidám hangulatban voltak az új száraz földön, mintha már minden veszedelem elmúlt volna fejük fölül. A legelső buja lombozatu, sűrű vadszölőlugas árnyékában megtelepedtek, néhány lugas alját sátorformára kitisztogatták és rendbe hozták, a már pirosló és hulladozó szőlőlevélből puha fekhelyet készítettek s átadták magukat az édes pihenésnek s a szabadelési ábrándok még edesebb gyönyörének. Élelmük az egész napon át érett szilvából állt, melyet különösen édesnek találtak.

A következő napok azonban mégis kiábrándulást szereztek sok irányban. Először is észrevették, hogy az új szárazföldön teknősbékát nem igen találhatnak, a vadszölő és birsalma élvezhetlen, a szilva pedig nem elég az élelemre, de sokáig nem is tart el, miután a fákról már hulladoz az aszuzugyölcs s a legelső erősebb szél mind leveri.

A második szomorú tapasztalásuk az volt, hogy az új szárazföld is csak sziget. Szélessége ugyan lehet tán egy mérföld s hossza még sokkal több, de azért ők itt is csak be vannak zárva s nyugat felé megint egy folyam zárja el utjokat, mely gyorsabb folyásának látszik az eddigieknél, tehát bizonyára mélyebb is lesz. Élő embert se találtak, noha száz meg száz jelenség világosan mutatta, hogy e szigeten gyakran járnak emberek. A folyamokon soha se láttak se kis, se nagy hajót, még halászsokat sem, noha a folyamokban sőt még az apróbb kiöntések tavacskaiban is nyüzsgött az apróbb-nagyobb hal.

A francziákat aggodalom, majd lassankint valóságos rémület szállta meg. Elgondolták: minő istenátkozta föld lehet ez, melyen sem szelid, sem vad állatok, sem emberek tanyát nem ütnek. Tüzet éjjel nem láttak, kutyaugatást nem hallottak, emberi művelődés jelenségét föl nem fedezhették. Utóbb azt gondolták, hogyha csakugyan laknak emberek e vidék közelében: azok bizonyára még a kegyetlen kalmukoknál is vadabbak lehetnek.

A harmadik napon már megkivánták a tekenős béka husát s mert e szigeten nem igen kaptak, vissza kellett menni az elhagyott kis szigetre, hogy annak partján és bozótjaiban fogjanak néhány szarvasz. Erregeteg teknőcöt azután lassankint átszállították s nekik sűrűn földbe szurt karókból kerítést csináltak s egyuttal gondosan őrizték őket, hogy el ne szökhessenek. Nyers pesenyéjük legalább megint lett elegendő. A mire annyival nagyobb szükségük volt, mert három társuk erős áthülés következtében képtelen volt vizre menni s e miatt a további menekülést nyugot felé meg nem kiserthették.

Az ötödik napon, midőn néhányan a nyugoti parton ögyelegtek, az átelleni szárazról nagy

robogás hangját hallották s közben-közben emberkiáltást és ostorpattogást, mintha valaki egész ménest üzött-hajszolt volna a mezőn. Látni azonban semmit sem láttak a parti fák és cserjék miatt.

A francziák meredt szemmel néztek és meredt füllel hallgatóztak.

A robaj, kiabálás és ostorpattogás lassanként megszűnt s alig egy óra mulva egy lovas fiut láttak, a mint a parti bozótból lovával kitorított s a folyóba lovával szügyig bement. Nyilván azért jött, hogy lovát megítassa s maga is igyék a fejről levett süvegbe merített folyamvizből. A fiu tárnak vagy kalmuknak látszott s a francziák felé oda sem pillantott.

A francziák azonban részint orosz, részint töredezett kalmuk nyelven átkiabáltak hozzá. Kiáltásukra a ló bozótból lovával kitorított s a fejről levett süvegbe merített folyamvizből. A fiu tárnak vagy kalmuknak látszott s a francziák felé oda sem pillantott.

A francziák azonban részint orosz, részint töredezett kalmuk nyelven átkiabáltak hozzá. Kiáltásukra a ló bozótból lovával kitorított s a fejről levett süvegbe merített folyamvizből. A fiu tárnak vagy kalmuknak látszott s a francziák felé oda sem pillantott.

A francziák szintén orosz nyelven vissza kiáltottak: nem vagyunk betegek!

— Hát kik vagytok? Mit kerestek ott a beteg szigeten?

A francziák ószenéztek. Meg nem foghadták, mért nevezi a fiu a szigetet beteg szigetnek. Ösztönszerűleg feleltek:

— Mi nem vagyunk betegek, mi szegény utazók vagyunk. Szaratóvból jöttünk, de egy kalmuk kiralt bennünket s megkötözve ide tett a szigetre.

A fiu egészen hallhatólag elkacagta magát. S aztán kérdező:

— Mit akartok?
— Se tüzünk, se ruhánk, se enniválónk. Szeretnénk innen szabadulni.

A fiu erre nem felelt, fejével bólintgatott, lova kantárját megrántotta s aztán a bozótban a szigetre visszatörtetett.

A francziák voltak vagy heten s mind a heten rémületen kiabáltak a fiu után, csak arra kérve őt, hogy adjon nekik tüzet Jézus Krisztusnak és Mohamednek és minden prófétának és szenteknek nevében.

Kevés idő mulva a fiu újra visszajött a vizre s azt kiáltá át:

— Jertek följebb vagy tizenöt nyillóvésnyre, ott majd beszéllek veletek, a hol a folyó kanyarodik.

A francziák lélekszakadva siettek a folyam mentében fölfelé. Mire a kanyarulathoz értek: akkorra a lovas fiu ott volt már a tulsó parton. A folyam itt felette széles, lassu folyású és zátonyos volt.

— Itt vagyunk, itt vagyunk, jere közelebb, kiáltózták izzadtan a fiu felé.

A fiu beleereszkedett a vízbe s éles, vércse szeméit folyton a francziákra szegezve, lassu gázolással közelgetett a francziák felé. A parttól mintegy 50 méter távolságra megállott, lovának csak nyaka és feje állott ki a vízből. A fiu sötét, barna arcu 17—18 éves ifjonez lehetett, kalmuk ruhában, magus bőrsüveggel, nyakában ostor és panyvakötél, övében kés és pisztoly.

— Mitféle fegyverek van? kérde a francziáktól.

— Nincs nekünk semmi, csak a körmünk és a fogunk. Nézd!

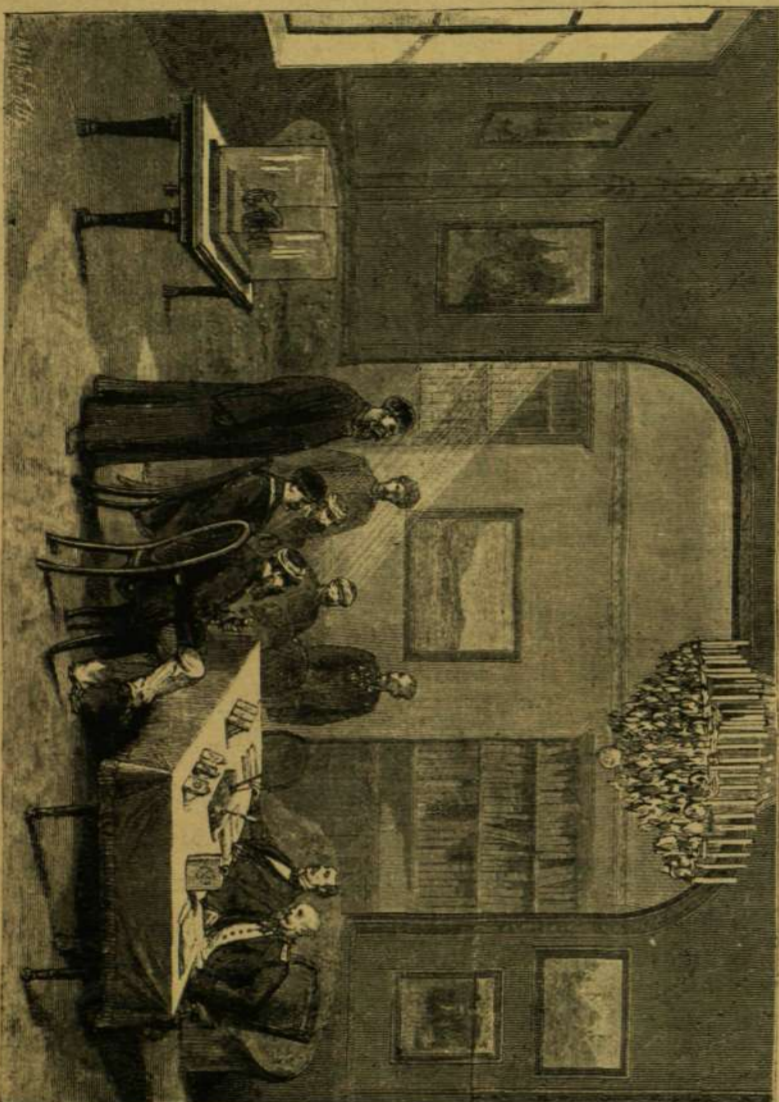
A francziák kiterjesztették kezüket. A kalmuk fiu jól láthatta, hogy fővegük sincs, ruhájuk csak alsó fehérruha, az is rongy és foszlány. Lábakon semmi s rongyaikon át testük látszik.

A fiu közelebb jött s azt kérde:

— Ott a fűben sincs fegyverek eldugva?

— Nincs nekünk, hiszen ha fegyverünk

AZ AFGHÁN KÜLDÖTTSEGE KAUFMANN TÁBOROSNÁL TÁSKENDÉBEN.

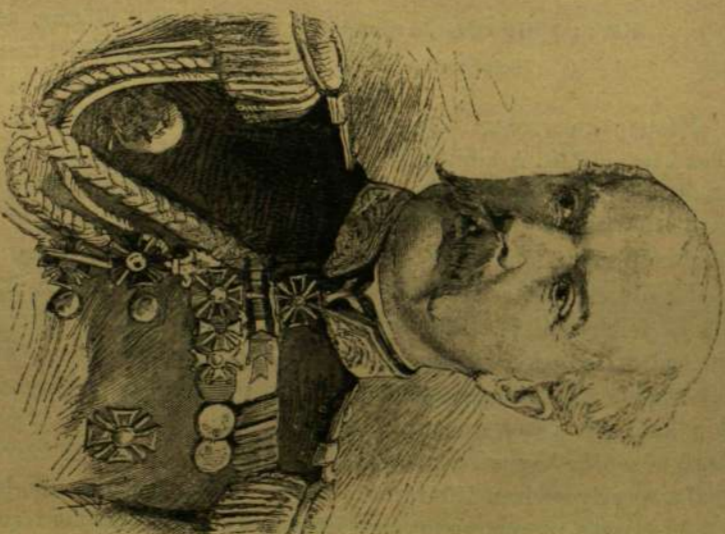
KAUFMANN TÁBOROS,
Türkisztán kormányzója.

WESTYNE IVAN,
a „New-York Herald” levelezője.

ROSGONOFF TÁBOROS,
a kabuli orosz küldöttség vezetője.

A „NEW-YORK HERALD” AFGHANISZTÁNI LEVELEZŐJÉNEK KOCSIA.

volna, nem volnánk éhesek, nem kellene tekenős békát ennünk.

A fiu elnevette magát s ismét közelebb jött.

— Hát miért nem fogtok halat? — kérdezé.

— Hogyan fogjunk? — A kezünkkel?

— Vágjatok faágat, szurjátok le sűrűn a víz fenekére, készítsetek belőle aklot, hagyjátok nyílast azon az oldalán, a merre a víz kifolyik belőle, majd tele megy az hallal, aztán megfoghatjátok.

— De mivel vágunk faágat és mikép süssük meg a halat?

A fiu tüzkövet és aczéldarabot vett ki övéből s oda dobta a francziáknak a partra.

— Keressetek száraz futókat vagy puha pudvát, törjétek össze s aztán belesik a tűz. Kést pedig keressetek a beteg tanyán.

— Hol van az a beteg tanyája?

— Arra ni! Fölfelé mutatott a szigetnek egy dombos és erdős része felé.

— Ruhánk nincs, hogy szabaduljunk innen?

— Csináljatok tutajt fából, vadszöldből.

— Hová menjünk? Merre laknak itt emberek?

A fiu kelet felé mutatott s mondá:

— Arra van Tambovka; azon túl van Tülmenkőji, ott lakik az én uram; erre pedig — s ekkor nyugot felé mutatott — van Jenotajevszk,

ROON TÁBORNAGY.

ott van az én uramnak palotája, mert az én uram ott is lakik.

— Hát Czáríczin merre van?

— Arra ni! Czáríczin messze van. Én nem tudom, mennyire van, de az én uram tudja.

A fiu északnyugot felé mutatta Czáríczint.

A francziák nagy hálálkodással megköszönték a lovászfiumnak jó tanácsát s aczél és kovából álló beces ajándékát. A fiu folyton nevetett a víz közepén a ló hátáról a francziák hálálkodó szavaira. Egyszer aztán egyet gondolt, lovát megfordítá, átgázolt a vizen s visszament ménéséhez. A francziáknak csak azután jutott eszükbe, hogy a fiunak s urának nevé meg kellett volna kérdezniük.

Mindamellett most már aránylag gazdagoknak érezték magukat. Volt tüzszerszámok, tudták a halfogás mesterségét s megtudták azt is, hogy a sziget éjszaki erdős részein emberek laknak.

Fából durván összeeskábált négy házikót találtak egymástól nem nagy távolságban. A házikóhoz vezető ösvényen alig volt a fű egy kevésse letaposva. E házikók közvetlen közelében is buján díszlett a fű és dudva. Apró sirdombféle halmokat találtak a házikók körül, melyek némelyike durva fakereszttel is fel volt ékesítve.

Siettek oda. Az erdőre s az erdőben az emberi lakásokra könnyen ráakadtak. Fölfedezésük azonban újabb ijedelmet okozott nekik. A beteg tanya valóban borzasztó tanya volt. Egyik házikó küszöbénél egy hulla feküdt s midőn közelebb mentek, a közel álló fákról hollók és varjúk röpültek fel. A beteg tanya holtak tanyája volt. A keresztet az mutatták, hogy a holtak keresztények valának.

A czárevics palotája.

Színház.

II. Katalin emlékszóbra.

Nemzeti könyvtár.

OROSZ TANULÓK TŰNTETÉSE SZENT-PÉTERVÁROTT A CZÁREVICS PALOTÁJA ELŐTT.

Benéztek a házikókba is. Butorfélet nem találtak. A házak belseje egyetlenegy üregből állott, sárral betapasztott deszkafallal, melyen át azonban becsillogott a repedések keresztül a napvilág. Az üreg egyik sarkában földből készült katlan-féle tüzelőhely. A katlan körül némi ételmaradékok nyomai. Nehány cserépedény, egy fejsze, tömérdek hasznavehetlen és szennyes ruharongy volt mindaz, a mit mint emberi kéz művét a házikók belsejében találtak. Száraz haszart és szalmafele minden házban volt. Ez képezte a lakók fekhelyét.

A francziák minden ruhafosztlányt gondosan összeszedtek s a folyam szelén azokat víz alá áztatták. A hullát eltemették s egyik, a többtől külön álló házikóban a fekhelyül szolgáló almot lassanként elégették, gondosan örködve, hogy maga a házikó is el ne égjen. Mikor így a házat jól kifüstölték, akkor a falakat gondosan besározták; a repedéseket, nyílásokat betömökdték; tetejét is, a mennyre lehetett, rendbe hozták s aztán vadszölölvélel és száraz avarral telehordták, hogy beteg társaiknak s a hideg és eső beköszöntével maguknak is türehető, biztos tanyát készítsenek.

Találtak még pár hullát az erdőben is s emberi csontokat nem egy helyütt. El nem tudták gondolni, minő átkos hely lehet ez, hol élő ember nem lakik s holtak mégis tanyáznak. Többször lesték a kalmuk fiut, hogy tőle felvilágosítást kapjanak, de a fiu többé nem akadt szemök elé.

Tüzet most már tudtak gerjeszteni s edényük is volt, melyben teknős békákat megfőzhettek. Legbecsesebb találmánynak a fejszét tartották, melyhez még néhány kezdetleges házi eszközt, egy ásót s aztán rozsdás vasdarabokat találtak. A vízbe sülyesztett ruhafosztlányokat néhány nap múlva kiszedték, gondosan kimosták és megszárogatták s pőre öltönytük pótlására, a mennyre lehetett, felhasználták.

A halászatnak a kalmuk fiu által javasolt módját nagy kételkedve kísérlettek meg. De mégis megkísérlettek. Faágakat vagdaltak, karóknak kihegyezték, azokat övig érő vízben sűrűn egymás mellé egy kör alakban leverték s a folyam alsó oldala irányában a körön másfél arasznyi nyílást hagytak. S aztán oda álltak lesre, mi lesz e furcsa kelepceből.

Örömmel és bámulva szemlélték, miként usznak, eviczkélnak, ficzkádoznak az apróbb és nagyobb halak szemközt a folyó vízzel. Csakhamar észrevették, hogy minden tizedik, huszadik hal, mely a karósövény árnyékába kerül, a sövény nyílásán bebötlik s néhány percig a kerítésben meg is marad. Látták, hogy öt-hat darab mindig van a kelepcebén, — csak be kell zárni a nyílást s az a hal, mely a karók között ki nem fér, biztos fogoly.

Az eszme tehát oly mérhetlen halbőség mellett, melylyel a Volga bir, gyakorlatinak bizonyult s a francziák előtt a kalmuk lovász fiu egy pillanattal az emberi bölcsesség és leleményes ész mintaképének tekintetett. Soha se izlett a francziáknak oly jól semmi se, mint az első sült és pirított hal, melyhez ekként jutottak.

Nem is késlekedtek a halfogás ezen művészetét tökéletesíteni. Készítettek egy új, sokkal nagyobb kerítést, melyhez két nyílást alkalmaztak, az egyiket a halak számára kelepcebén, a másikat pedig a ezébből, hogy azon át egy ember bejuthasson a kerítésbe. Ez azonban zárva volt s csak a behatolás alkalmával kinyitandó. Készítettek aztán kis, kézi, merítő hálót is, hogy a halat a kerítésben ne pusztá kézzel kelljen összefogdosni, a mi lassu, nehézkes és izasztó munka volt. Élelmükről tehát volt már gondoskodva.

Főgondjuk most már csak a menekülésre

irányult. Valószínű volt, hogy még több folyam állja útjokat, míg a szárazföldre kiérnek, várták tehát beteg társaik felgyógyulását és megerősödését, hogy utnak indulhassanak. Időközben minden szilvát összegyűjtöttek, a mennyihez hozzá férhettek s szilvájukat a napon szárógtatták.

Egy reggel azonban erős vihar kíséretében kegyetlen hideg, őszi eső köszöntött be. A szép, sugaras, meleg, őszi napoknak egyszerre vége lett s a francziáknak nyomorult öltönyükben alig lehetett a házikót és tüzet csak egy pillanatra is elhagyniok. Az őszi és téli hideg fenyegető arca egész rémségében most tekintett rájuk először. Ijedten gondoltak arra, hogy október hava maholnap vége felé jár. Menekülni kellett minden áron.

Szerencsére a viharos eső csak pár napig tartott s aztán még egyszer és utoljára megint kiderült az idő. Megállapodtak abban, hogy az idő új változását már e szigeten nem szabad várniok.

Jó ötletük támadt. Félték attól, hogy sem maguk a hideg víz gázolását ki nem bírják, sem lábbadozó, de azért erőtlén társaikat újabb s tán halálos veszély nélkül a folyamokon át nem szállíthatják. Eszükbe jutott, hogy jó lenne tutajt készíteni. Fa van elég, fejszékük is van, a mivel azt levágják, kormányt és evezőt könnyű lesz készíteni, csak azt nem tudták elgondolni, mivel furják ki a szálfákat, hogy azokat hevederrel összeszerezhessek.

— Barátim, mondá Henri — gondoltam egyet. Itt vannak ezek a rossz házikók, leginkább puha fából faragva. Ha a tetőt ledobjuk s a földbe ásott bálványfákat kiássuk, készen van a tutaj, mert azon bálványfákra már föl vannak szegezve a gerendák és deszkák. Egy háznak a hátulsó fala elég lesz valamennyünk számára.

A francziák ugráltak örömlükben ez öltetre. Rögtön neki álltak a legközelebbi s legnagyobb házikónak. Nehányan fölmentek a tetőre s kezdték azt leszagatni és ledobálni, mások pedig a hátsó deszkafalról a sárazást verték le, hogy az ne nehezítse a tutajt. Alig telt bele pár óra, a házikó hátulsó fala helyéből kimozdítva a földön feküdt. S még az napon nagy keservesen a vizre is hurezolták két gurgulya segítségével.

A tutaj azonban még sem volt egészen kielégítő. Felszine alig volt tizennyolc vagy husz négyzet méternél nagyobb s midőn tizen ráálltak, nemcsak ingadozott, hanem mélyen le is ült, úgy hogy majd térdig érő vízben lehetett csak rajta megmaradni.

De azért nem estek kétségbe. A tetőfákat és deszkákat mind lehordták a tutajra s guznak csavart vadszölö-venyigével felkötözték azokat a tutaj gerendái közé. Így már nem merült el annyira alattuk, de még így sem maradhattak szárazon rajta.

Segítettek azonban a bajon gyökeresen. A következő napon még egy házikót bontottak szélyel s még egy tutajt állítottak a vizre az elsőhöz hasonló készülékekkel. E másodikat guzzsal jó erősen oda kötötték az elsőhöz s így most már a két akkora területen száraz lábbal biztosan menekülhetett k.

Egy éjszakát töltöttek még a szigeten. Harasztal és szölölvélel a tutajt még este jól megrakták, az elbontott házikók tetőfáiból evezőket és kormánylapokat készítettek, néhány napra való sült halat s minden szilvájukat a tutajra hordták s korán hajnalban utra keltek.

(Folyt. követc.)

Tünődés.

Hull az eső, lassan cseppen,
Egy-egy jaj van minden cseppben.

Kis szobámban ég a lámpa,
Hosszú, setét füstje bár
Fekélynyag mint holló szárnya.
Elmém távol, messze jár.

Gondolatom messze röpked,
Átbolygja a múlt időket.
Mennyi emlék! Mindenikkel
Elmúltat egy keveset...
Oly jó visszaneézni, hidd el —
Arra, mi már megesett.

Gondolni rá, bárha benne
Ezer kesery, bánat lenne;
Hallani száz dajka-rímét
S elaludni szép szaván...
Milyen édes megpihenni
Annyi küzdés s baj után.

Hull az eső, lassan cseppen,
Egy-egy jaj van minden cseppben;
Csak hallgatom, elmélázom
És azon elmélkedem:
A mi elmúlt, mind csak álom,
Vaj' mit hoz rám végzetem.

Fabián Géza.

Roon tábornagy.

Poroszország egyikét veszítette el e napokban ama nagy embereinek, kiknek az addigi politikai világrendet megváltoztató diadalait köszönheti s ki a nagy, az egységes Németország megalakulásához nem kevesebbel járult, mint a kinek abban a legtöbb része van, Bismarck, Moltke és Roon, ez volt az a háromság, mely szükséges volt, hogy egymást kiegészítse s egymásnak kezére járjon a nagy nemzeti cél elérésében.

A háromság egyik tagja, Roon Albert a porosz sereg ujjáteremtője, volt hadügyminiszter és tábornagy ez év február 23-án, életének 77-ik évében elhunyt s vele korunk legjelentősebb történetének kiváló alakja sirba szállt.

Hiába mondta Vilmos német császár, hogy a német új hadseregét az ő „legsajátabb műve”, — minden ember tudja, hogy nem az övé, hanem a Rooné az. Ennek érdeme, senki másé, hogy a német egész sereg a francia hadüzenetre egy pár nap alatt talpra állt s oly harcok állapotba helyezkedett mintegy varázsütésre, hogy elámult bele a világ.

Roon 1803-ban született Pommeraniában családi jószágán Pleushagenben, s Kulmban majd Berlinben nyerte katonai nevelését. 1821-ben lett tiszt egy gyalogezredben. 1828-ban a hadapródiskolában lön tanár s később, mint rendkívül szorgalmas és képzett katona a tábornok topographiai fölméréseinel nyert alkalmazást. 1836-ban jutott a nagy tábornokba századosi ranggal. Ez időben sokat foglalkozott földrajzi tanulmányokkal s több geographiai munkája jelent meg, melyek feltűnést keltettek s egy közülök, mely a „kis Roon” név alatt tankönyvvül is használtatik, nem kevesebb mint tizennygy kiadást ért eddigelé.

1842-ben ő hivatott meg Frigyes Károly herceg katonai nevelőjének. 1848-ban a 8-ik hadtest tábornokának lett tagja, majd főnöke, aztán alezredesi ranggal ezredparancsnok, majd dandár-, végre osztályparancsnok lön 1858-ban.

Katonai pályája alatt szerzett tapasztalatai meggyőzhették a porosz hadseregét hiányairól, melyek kivált mozgósítások alkalmával derültek ki leginkább. E tárgyról töltött sokat gondolkozott s 1858-ban emlékiratot nyújtott át a trónörökös hercegnek, a mostani uralkodónak, ki azt figyelmére méltatta s midőn az 1859-ki mozgósítás is bebizonyította Roon állításának valóságát, azonnal Berlinbe hivatott, hogy vizsgálja meg az ő emlékirata alapján kidolgozott hadügyminiszteri újraszervezési tervet s adjon róla véleményét, illetőleg vegyen részt a hadsereg újból szervezésével foglalkozó bizottság üléseiben.

1859 végén hadügyminiszter, majd egyúttal tengerészügyi miniszter is lett s e minő-

ségében vaskézzel léptette életbe az új hadsereget, daczára a képviselőházi többség ellenzésének s a pénzühálynak. Az új hadsereget aránylag rövid idő alatt életbe lépett, úgy hogy 1866-ban, midőn a háboru Ausztriával kitört, a mozgósítás zavartalanul megtörtént, a hadsereg teljes számban, kitűnően felszerelve, a háboru végével sokkal erősebbnek bizonyult, mint az elején. A porosz király akkor nevezte ki Roon-t a gyalogság parancsnokává, felruházván őt a fekete sas-renddel s tekintélyes dotációival. Még inkább bebizonyult azonban az általa tervelt és végrehajtott nagy hadseregeti műpontosága és megbízhatósága 1870-ben, a francia háboruban.

Roon, a német seregek által nyert tömérdek diadalok után Versaillesban ülte meg katonai pályájának felszázados emlékünnepe, mely alkalommal a császár kabinetparancsnok fejezte ki iránta köszönetét a hazának tett nagy szolgálataiért. 1873-ban tábornaggyá és miniszterelnökké lett, de a nagy katona nem bizonyult nagy államférfinnak. Még ugyanazon évben beadta lemondását s nyugalomba vonult, tábornagi, volt miniszteri, grófi, titkos tanácsosi, ezredtulajdonosi rangjával s a német birodalom legmagasabb rendjeivel.

Az elhunyt katona élete nem csak a német birodalom történetében maradt emlékezetes, hanem az európai egész kontinensében is. Esméje „a fölfegyverzett nép” ma már valósággá vált világszerte. Az a „vasfegyverzet”, melyet ő hazája testére rakott s melyről mindenki azt hívé, hogy Poroszország össze fog roksadni alatta, ma már általános érvényű minden államban. Az „általános védkötelezettség”, mely oly érzékenyen nyul bele az állam kincstárába és az adózók erzenyébe, mely szabályozójává válik a család viszonyainak, s belemarkol a tanuló ifjúság életpályájába, a népnevelésbe, s mely uralkodó tényezővé teszi az államban a katonai szervezést, — ő általa nyerte a gyakorlati életben megszigorolt kifejezését, s a hatalmasságok látván, mily parancsoló állást biztosít az ily szervezet egy államnak a többivel szemben, — siettek utánozni a példát, hogy a fenyegető veszélyt ellensúlyozzák. Azóta látjuk a fegyverben álló milliói seregeket, melyek a katonai véderő-ápolását ad absurdum viszik a nemzet egyéb erőinek elfojtásával, — azóta látjuk, ki tudja, mily hosszú időre előzárja az általános lefegyverzés eszméjét s a mindent elnyeléssel fenyegető katonai roppant budgetek leszállítását.

Mert Roon katona volt, jó katona volt, de nem is egyéb. „Én uram császárromnak csak őrmestere vagyok”, — mondá miniszter korában is s valóban nem is árult el egyéb érzéket, mint a katonai erő kifejtésére szolgálót. Alkotmányos szabadság, a parlamentek budget-megajánlási joga, a nemzet képviselőinek aggodásai, — ő nála számba se jöttek s e tekintetben vasabb volt a „vas kancellárnál”. Igaz, hogy Poroszországnak, megelőzve ez eszmével a többi államokat, bázulatos eredményeket sikerült keresztülvinni azokkal szemben, s a nagyszerű gépezet, melyet Roon teremtett, egy Moltke kezében esodákkal lepte meg a világot. Most azonban, midőn a többi államoknak is hasonló gépezete van s egyenlőbelek lettek a fegyverek, melyeket az államok szembe állíthatnak, — a gépezet továbbfejlesztése az eddigi arányokban nem vezethet egyébre, mint a produktív munkától elvont hadkövetkezés az az idő, a mikor a termelő osztályok nem bírják többé eltartani a katonaságot s lesztán hatalmas véderő, de védenie nem lesz mit.

Porosz- és Németország számára Roon épen a kellő időben született s a német nemzet halálval emlegetheti nevét a sok dicsőségért, melyhez

ez ember nélkül ki tudja eljutott volna-e; — az emberiségnek azonban s az általános kulturának valóban nem sok oka lehet áldással gondolni reá, a kinek a népek vállaira oly elviselhetetlen terhet róni először jutott eszébe.

Az angol czigányokról.

Lapunk már több ízben méltatta figyelmére e sajátságos népfajt. Olvastunk magyar, spanyol, oláh czigányokról, elkísértük őket csaknem bölcsőjükig, de itt kö l nehézkedett utunkon, eredeti bölcsőjüket még eddig biztosan a tudós világ nem bírta kikutatni. Ők magok pedig, mint az egyiptomi Fárakó népének utódai, föl-föltűnnek széles e világon mindenütt. A hol szátrukat el nem fujja a szél: otthon találják magokat. Nekik több hazát adott végzetök. De azt már csakugyan nem hittük volna ám, hogy a ködös Albion is megszeresse e kőszá nép s az angolnak is legyen benszületett czigány-telepe. Borrow György, eddig kevésbé ismert nyelvűvívár, mostanában azzal a hírrel lepott meg mindenkit, hogy kiadta az angol czigányok nyelvtanát *Lala-lal* ezim alatt, s ebből megtudta a világ, hogy magában Londonban is nagy számmal tartózkodik vagyis inkább lakik nemzedékek hosszú sora óta czigány nép. A szerző elhallgatja azt, hogy hol ütök föl szátraikat, csak arra utal, miszerint a főváros közvetlen szomszédságában a legszebb nyári lakokhoz közel tanyáznak. Borrow előállítását csak vázlatosan követhetve, nevezetesebb részleteit soroljuk elő.

A delnyugoti czigányereg a Themzéhez mintegy negyedóránnyira tanyázik, két holdnyi szabad területen. Ez a telep nyáron és őszszel csaknem elhagyottan áll; ekkor vándorolnak a czigányok a löversenyekre, vásárookra, kikötőkbe, hol némi pénzcsereke lehet kilátásuk. Kártyát vetnek, csikót cserélnek s ennyvel kenik be a kezöket, épen úgy, mint nálunk szokásuk. Tél közeledtével a barna sereg visszatér a telepre s kész a sátor egy pár óra alatt. A férfiak nyarsakat, szegeket kovácsolnak, üstöket, vasedényeket foltoznak. A szépnem a fővárosban kóborol, rászédve a hiszekény szolgálókat s néha még az urnöket is; néha aztán megiesik hebe-hóba az is, hogy a rendőrség körmei közé kerülnek holmi csekélyebb lopásokért. Majdnem úgy érzik magokat ott, mint nálunk; a rajkók a járó-kelöket gyötrik.

Sátraik hosszukásak s nagyon egyszerűek. A kiemelkedő rudhoz a ponyvát kötelekkel erősítik oda s fa-czölöppöklék szegezik a földhöz. Hogy a sátorba az eszöv be ne folyjon, azt egy jókora gáttal veszik körül, s itt aztán naphoszszant heverésnek, keresztbe vetve lábaikat, mert széknék hire-hama sinces; száraz ételöket földre terített pokróczokról eszegetik föl. Fa-kanaluk, bicskájuk bőségesen van, de villát nem igen használják. Egyvetemások, innepi ruhájuk, lepedőjük holmi ütött-kopott ládába van elzárva.

A kerivardo vagyis vándorszékér négykerekű rozszart jármű, mely elé egy sovány gebét vagy két szamarat fognak. E fedett szekér hátulján szintén van fekhely a betegek vagy kis purdek részére. Az egészét függöny zárja el, melyre két kis ablak van erősítve, hogy azon a napsugár be-bekandikálhasson. A kijárat mellett vaskályha is szokott lenni, melynek csöve a kocii fedelén jóval tullelmeddik. A kocii belsejében iszonyatos rondaság uralkodik.

Az angol czigányok napjában kétszer étkeznek. Reggel tea, vaj és sajt járja; oszonnára, ha szerit ejthetik, valami harapnivalót szoktak beszerezni, sokszor azonban beírják vajjas kenyérral is; s midőn már theára sinces pénzök, a szelid csalán leveleit főzik meg tea képeben.

Ott is mint nálunk, vajdaságra osztják föl és saját elnevezésök szerint Purrunok, Chumomeseruk és Vardomeseruk. A férfiak csinos testalkatnak, természetük magasas, arcszínök barna, szemök sötétesen ragyogó, ruhájok annál kevésbé ragyog a tisztaságtól. A nők vad tekintetük s ez sokat árt különben természeti szépségöknek, szemökben a ravaszság csalhatlan kifejezése lappang.

Borrow ur meglátogatta őket s a többek között beszédbe elegedett egy eltes nővel, ki egy-maga lakott külön sátorban. Nyelvökön beszélvén vele, megtudta, hogy ez agg nő Cooper Jakab neve volt. Ez a Jakab pedig a maga idejében vezetes öklöző híreben állott. Egyszer fölkerelkedett, ott hagyta hü nejét s egy ifjabb dnen-

nával kivándorolt Ausztráliába s az aranyásókál érezette ökle hatalmas csapásait. A telep másik kiváló különössége szintén egy magánosan élő nő volt; körülbelöl harminczhét éves lehetett, tojásdad barna arca, görög vágásu orra, sötét fekete szeme mindenkit meglepett volna, oly szép volt s e szépséget mégis félelmissé tette csaknem megbüvölő, ravasz tekintet. Nevét nem mondta meg, de nem is tudta senki sem, meg arról sem szólt, ha vajon férjes vagy özvegy-nő-e? Czigánytársai azt állíták, hogy idegen czigány nő, de Borrow fölismeri velte kiejtéséről, hogy Angliában született. A löversenyekről, vásárokról sohasem hiányzott s most a szemtelenségig vakmerő, majd a szemtelenségig megbunyászkodó magaviseletet tanusított. A pórnép épen úgy fölkereste a jósmót, mint a tekintélyes grófnő. Borrow hosszasan akart vele beszédbe eszkeketni, de a rejtélyes czigányasszony ott hagyta a faképnél.

E czigánytelepen aztán szivesen láttatnak London gézenguzai is. Bátran meghuzhatják magokat köztök, mert lakbért nem kell fizetniük; van köztök már oly család, melyet az eredeti czigánytól alig lehet megkülönböztetni, mert még azt az angol s czigány zagyva nyelvet is elsajátították. Ezek még erkölctelenebbek s rondábbak a czigányoknál. A fürögu czigány s csöseléknépet le is nézi, megvetőleg khorodiznak nevezvén azt el, mi „istenteremtette nyomorult” jelentéssel vág egybe. Borrow ur említése szerint az angol czigányok beszédében a szanszkrit s héber nyelv több szavára könnyen rá lehet ösmerni. A czigányokkal közös területen laknak az eszkábáló irek is; úgy élnek egymás közt mint a kutya és macska, örökösen civakodnak. S hogy ez ir eszkábálók milyenek lehetnek, fogalmat nyujthat erről már az is, miszerint elneveztek őket „hinditi-mengrö-”nek („szurtos-csöselék”). A férfiak eszkábálnak, a nők a falusi s városi csöselékeknek rézgyűrűket árulgatnak szín-arany helyett.

A másik czigánytelep északnyugaton fekszik, egy kissé távolabb a Themzétől s magától Londontól is. Itt a cserépvető czigányok tanyáznak, kik már virágerepeket, fazekakat gyártanak. Barna férfiak, korán elvénült nők, beestet arcu gyerköczök járnak-kelnek az agyagból összeütött kunyhók között. Körültök a talaj föl van ásva s csak annyi helyet hagytak ki, hogy egy pár kocii kiterhessen egymásnak. Ezt a helyet a czigányok találoán „Koromengreskoe” névre keresztelték; válogotvók birodalma. Sátrak, kociik, kunyhók összeviszsa hevernek itt. Itt laknak aztán a löcsiszerök is, kik ugyanezsek értik a magok mesterségét. Ugy látszik, hogy e nép a föld minden táján megörzi hagyományos jellegvonásait. Az angol czigányok a nagyobb városoknak s kerületeknek magok adnak nevet s egymás közt a világrt sem említnek másképen. Hampshire szerintök = disznócsorda kerület; Sassex = birkanyáj; Yorkshire = pudingevök kerülete; Irhon = piszkosok hazája; Horncastle = lökucpezek koresmája, és így tovább, rajtok kívül más meg nem értené.

Az angol Negyedéves Szemle (Quarterly Review) mult évi egyik füzetében szerzőnk sokat beszél az angol czigányok megszelidítésének eszközölhetéséről, ehhez azonban ő sem füz valami vérmes reményt. Azt hiszi, a mai tudósok nagyobb részének nézetét fogadva el, hogy az Indiában meg most is szereplő jat törzs ágai a vándorczigányok, kik, épen úgy mint a jatok, egyetlen vallásfelkezhöz sem tartoznak, sőt általában alig is van vallásos fogalmuk. A jat legálább sem Bráhmát, sem Mahometet nem tiszteli, mint a czigányok; ök is szeretnek jövendők mondogatni, esalní s föszenvedélyök a kupezkedés. India mozlim hódítóit annyira üldözték a jatokat, hogy több csapat épen az ezredik év táján onnan nyugot felé vándorolt ki. Keresztül kóborolták Beludzsisztánt, Persián át Kis-Ázsiá mentek s a következő századokban átszivárogtak Európába is. Az angolok már egy időben azt hitték, hogy e n pnfaj onnan kiveszett. Pedig dehogyan! A honnan a vasut, a mezei rendőrség elűzte, szépen elment s mindig másutt-másutt ütötte föl sátorát. Eredeti ösnyelüket angol keverékekkel rottották meg s most úgy be-zélnék, hogy magyar czigánytestvéreik nem örmerhetnének rájuk. Hogy Angliában hány czigány lakhatik, azt még eddig nem sikerült kiszámítani. Talán nálunk nem akad még oly ügyes statisztikus, ki létszámukról biztos adattal szolgálhatna.

K. T. K.

Tirnova fellegvára.

Bolgárorság egyik legszebb városát a hajdani bolgár császárság székhelyét, Tirnovát már ismertették egyszer a „Vasárnapi Ujság“ hasábjain (1875. évi 40-ik szám). Most a tirnovai fellegvárnak sikerült szép rajzát közlünk. Ebben a fellegvárban ülésez a bolgár nemzetgyűlés, mely az új fejedelemség alkotmányát van hivatva megalkotni. Itt választják meg a bolgárok fejedelmét, a ki innen fogja kormányozni azt a népet, mely éppen 486 évvel ezelőtt (1393-ban) veszítette el függetlenségét. A nagy Bajazid fia, Cselebi három havi ostrom után 1393. július 17-ikén vette be a fellegvárat, s ezzel a csapással véget vetett a bolgár csárok uralmának.

Sajátságos játéka a véletlennek, hogy Antimosz bolgár patriarcha volt a bolgár egyháznak utolsó független feje, ki a győzelmes török hadnak felhődjét feltűzteni látta a keresztény templomokra; s most 486 év múlva, midőn a kereszt diadalt ül a félhold felett, ugyan csak Tirnovában Antimosz nevű exarcha az elnöke annak a skuptinának, mely a bolgár nép uralmának visszaállítását törvénybe ígátja és a félhold helyett megint a keresztet helyezi vissza a templomok tornyaira!

Tirnova (Tövissvár) lesz az új fejedelemség

A CZAREVE CZ (FELLEGVÁR) TIRNOVÁBAN. A BOLGÁR SKUPTINA SZÉKHELYE.

székelyosa, visszanyerve megint azt a méltóságot, melyet a Sisman uralkodó ház alatt birt, miután 1186-ban az Asszan házból származott fejedelem Tirnovát tette az ország fővárosává. Ritka fény uralkodott itt abban az időben és attól kezdve Tirnova olyan nevezetes eseményeknek volt színhelye, melyek birodalmak és népek sorsa felett határoztak. Itt uralkodott Kalojan császár, ki katonáival Tráciát és Macedoniát bekalandozta, sőt Konstantinápoly kapujáig is hatolt s Tirnovában megmérhetetlen kincseket halmozott össze. Itt koronáztatta meg magát 1204-ben Leo bibornok által a III. Ince pápától kapott diadémel. A bolgár csárok országuk székelyvárosában igen sokat építettek; Tirnova különösen templomokban volt gazdag, mi lyeknek némelyei még a római korból fennmaradt oszlopokkal és egyéb ékítményekkel díszítettek. Az archaeologusok Tirnovában még ma is sok érdekes leletre bukkanak, habár a török uralom a régiségek megőrzésére éppen semmi gondot sem fordított.

Tirnovának rendkívül szép fekvése, festői környéke van. Moltke elragadtatással ír róla, „höchst abenteuerlich“ kifejezéssel adta vissza azt a hatást, melyet reá gyakorolt. Minden oldalról meredek hegyekkel elzárt völgykatlanban fekszik s a Jantra folyó esodás kanyarulatokban bujdosik a város és környéke körül, valóságos utvesztőt képezvén folyásával. A sok kis sziget

a meredeken fölemelkedő falak, a templomok tornyokkal, a meesetek kupoláikkal és szép minaréjaikkal, hidak, kertek, sziklák együttesen oly festői képet alkotnak, melynek minden pontja művész ecsetére méltó.

A keresztény és török városrészt fölött emelkedik a fellegvár (bolgárul *Czarevec*, törökül *Hisszar bair*), mely hajdan a bolgár csárok székhelye volt, a török uralom alatt pedig a török kormányzóknak (*müteszarif*) szolgált lakhelyül (*konak*). Az a csonka kup alakú mézsköszikla ott a fellegvár közepén a *Csan-tepe* (Harangdomb). A török hódítás óta csak törökök laktak a Hisszarban; de azért a régi kor maradványait el nem pusztították. Ott láthatók a romok; a csári palota, a templom és egyéb omladékok még felismerhetők, csak az idő végezte itt kérelhetetlen pusztítását. Emberi kéz nem pusztított, de nem is gondozott semmit. A Csan-tepen volt a templom, melyben a bolgár csárok koronázták. A fellegvárat ma 12 méter magas kőfal környezi; ezt a törökök emelték részben a már akkor roskadozó bolgár alapépítményre.

A képünkön balról látható meesetet, mely régi keresztény templom volt, most löporraktárnak használják; de újból kijavítják és átadják eredeti rendeltetésének. A fellegvárba vezető uton ma is mutatnak egy emlékeztető pontot, honnan Kalojan császár az 1205-ben Adrinápoly mellett

kasztott. Minden ilyen nevű város adószedője bepörölt s a szerkesztőnek 100—100 frankot kellett mind-egyiknek fizetni s e mellett 200 frank pénzbírságot.

A kínai kormány gépeket vásároltat s ügyes gépészeket s zösvöket szerződött Berlinben, hogy — mint a kormány rendelete írja — a kínai birodalom ipara az orosz és angol gyárosoktól független legyen.

Chinai közmondás. Ha a kard rozsdás s az eke fényes, a börtön üres és a pajta teli, a templom küszöbe ki van taposva s a törvényszék lépcsőjét benövi a fű, ha az orvos gyalog jár s a kenyérsütő lovon ül — ez annak a jele, hogy az országot jól kormányozzák.

Egy lámpagyújtogató végrendelete. Philadelphában a napokban készíté el végrendeletét Reed R. János, ki 54 esztendeig gyújtogatót a walnut-street színház lámpáit. Végrendeletében meghagyja: „Halálom után fejemet vágják le, testemet adják át az anyaföldnek, fejemet pedig vigyék a walnut-street színházba, ott Hamlet előadása alatt halálfej gyanánt szerepeljen.“ S e rendelkezésnek a következők magyarázatot adta: „Nagyon szeretem a színházat, s mikor azok a bős Hamletet föllépnek, sugni akarok nekik a sirjelenetnél, különben is komoly óhajom, hogy fejem azon a helyen maradjon, hol két kezemmel együtt felszázadnál tovább működött.“

Megint egy vihar.

Rendkívüli időjárásnak vagyunk tanui. Mintha egy rövid hét alatt végig kelene nálunk három évszakot, kellemes meleg tavaszi szellő után nyár közepére illő égi háborút kapunk, s aztán megint hó következik reá. A meleg szél, mely a múlt hét elején klímánknak sajátos tavaszi jelleget kölcsönözött, a tropikus vidékek, különösen pedig Afrika északi részéről jött a mi tájainkra, s az az égi háború, mely múlt hó 23-án a főváros felett is átvonult, szintén nem a mi égünk alatt született.

Az időjárásnak ez a különöz szülöttje Amerikában jött a világra, hol úgy látszik nemcsak az ipar meg a kereskedelem, hanem a természet is óriási arányokban dolgozik. Oda sorolható ez is a viharok csoportjába, melyek egyike múlt év augusztusában Miskolcot és Egert pusztította el. Csakhogy ezt a viharot születésétől egész sirjáig mindenütt elkísérhetjük utján, ismerjük minden viselt dolgait.

Február 20-án még az Atlanti oceán Amerika felől partjainál dühöngött, s az Egyesült-Államok időjelzési hivatala már ekkor tudtul adta a párisi meteorológiai intézetnek (bureau central meteorologique), hogy a vihar roppant sebességgel Európa felé tart, s hogy 23—24-ke körül el is fogja érni a kontinenst. Ilyen vihart többször jeleztek már Amerikából, de nem mindig érkezett meg. Ha nem elég erős, szétbomlik utközben, az utjában talált levegő-tömeg tulajdon ellenállást képez neki, sem hogy az egészet mozgásba tudná hozni, azért rendesen apró foszlányokra oszlik el, egészen elkallódik, mielőtt Európa partjait elérhetné. Hanem megessett többször az is, hogy az így megtelegraphirozott vihar csakugyan megjelent Európában, sőt végig rohant a Kaledón partoktól egész Kamsatkáig. Azért újabban többszörös vitakozás tárgyát képezte, vajon átjöh-e egyáltalában vihar az oceánra, a nélkül, hogy szétkallódnék, avagy egy új, a régiek romjaiból összetoldott jó valósággal hozánk? A múlt február 23-iki vihar az előbbi oldalra döntötte el a kérdést, megjelent nálunk, még pedig majdnem oly bősüzt erővel, a minővel a Floridák táján hanyta-vetette a tengeren talált vízi járműveket.

Az igaz, hogy utjában mindenütt kedvező légviszonyokra talált, legkedvezőbbre magán az európai kontinensen. Itt már napokkal az előtt ugyanazon irányban áramlott a levegő, melyben a viharok jönnie kellett, s így a különben sem gyengén fuvó szél, meg a tenger felől jövő förgeteg csak növelték egymás erejét. A francia partokon már febr. 20-án megfordult a szél s dél helyét délnyugotról, aztán egészen nyugotról kezdett fújni, egyengetvén a jövődő rohamnak utját. S ezzel egyszersmind kevesbitette a levegő tömegét is, mely a viharoknak ellentállhatott volna. A la Manche partjain hirtelen esni kezdett a barométer, s Brestben egy nap alatt 14 mmet, Madridban 12-öt esett. Egész Anglia felett igen vékony rétegben terült el a levegő, egy tölcserék képezte, melynek közepe Valentia környékére esett.

Hasonló kedvező körülmények sietteték a vihar utját az oceánra, úgy hogy az február 23-án kora reggel már Angliával egy irányban megérkezett. Direkt Anglia felé nem vette utját, hanem attól kissé dél felé haladt el, úgy hogy a viharoknak sajátos tölcseréj éjszakai része érte a brit szigeteket. S ennek is megvan a maga oka. Február 22-én, mint említettem, igen vékony volt a levegő rétege Anglia felett, s annak következtében a körültekvő tájakról rohamosan toltul oda a levegő, s már 22—23 közti éjjelen erős éjszakai szél volt tapasztalható Valentianban, Yarmouthban, Mullaghmoreban, s alkalmasint egész

Angliában. A légszlop magassága is hirtelen csökkent (Valentianban egy nap alatt 15 mmel emelkedett a légszűrő), úgy hogy a vihar, mely eddig csak segítve érte magát utjában, most eredeti útjától egészen eltérített dél felé. Anglia így — mint mondtuk — csak éjszakai részét kapta a viharoknak, de ez is orkászzerűleg húzódt el London felett, s akkora hőréteget csapott e város utzára, mely néhány napra megnehezítette a közlekedést.

Az által azonban, hogy a vihar utját kissé délibb tájak felé vette, csak szerencsésebb viszonyok közé jutott. A legkisebb légnomás február 23-án a Földközi-tengeren s annak partjain volt észlelhető. Anconában 738 mmen állott a légszűrő (szokatlan alacsony), sőt Florenczben meg Moncalieriben 735-ön, Gibraltártól egész az Adriáig egy hosszu barázdla volt a levegőben, hová dél és észak felől lassanként özönlött a körültekvő vidékek levegő-fölöslege. Ennek a barázdának vette utját a vihar, s óriási sebességgel rohant rajta végig. Több mint 100 mérföldet hagyott hátra minden órában, s ugyanaz a roham, melynek éjszakai szele a reggeli órákban még Angliát meg Skóthont lepte el hóval, ugyanaz nap délelőttén már megérkezett Olaszországba.

Az appenini félszigeten végbe vitt pusztításokat iszonyuaknak írják le a tudósítások. Florenczben oly erővel dühöngött a vihar, hogy az emberek az utcára sem merészkedtek, nemcsak egyes házak tetejét, hanem parkányzatokat s körkértyeket sodort magával. Livornóban szokatlan nagy habokban korbácsolta fel a tenger vizét, s a rémséges látvány bámulására sok vakmerő gyűlt össze a tengerparton. Szemük látára zúzott össze a vihar két hajó, a „Napoleon“ meg az „Idát“ a nélkül, hogy mentésre csak gondolni is lehetett volna. Mantautóban a helység tornyát döntötte le a vihar éppen isteni tisztelet alkalmával, s agyonzúzta a lelkeszt hivei nagy részével együtt. A dalmát partokon szétrombolta a rovignói vasúti töltést s nagyban megrongálta a castelnuovói kikötő erődítményeit. A pettinii világító torony egészen áldozatul esett, s a pereri is nagy sérüléseket szenvedett. Fiume szintén nem kerülte el a megpróbáltatást, s új kikötőjének nem utolsó dícsősége, hogy nagyobb baj nélkül (de a melynek kárát még mindig 30,000 frtra teszik) kiállotta a nagy ostromot. A tengertől éjszakra is nagy volt a vihar ereje. Franciaország déli részén mindenütt pusztítva ment keresztül, s Angoulêmeben ledöntötte a színházat, alája temetve néhány embert. A genfi tón iszonyu erővel lépett fel, s egész Svájc és Tirol ki voltak téve a rombolásnak. Karinthiában különösen Bleiberg helység szenvedett sokat, hol egy egész utcát temetett be a hó. A gyógy-szerész, kinek ebben az utcában volt az üzlete, egész családjával oda vesztett, s azonkívül is számos ember esett áldozatul.

Rettentő rohanásában még az Alpesek sem bírták megakadályozni, s ugyanaz a vihar, mely reggel 7 órakor még London utcáin rohant végig, délután 3 órakor már álltalpelt a Lajthán. Egy egész széles övet ért Magyarországon a pusztítás, úgy hogy a Zalában fekvő Szent-Gróth, meg a Duna tulsó felén fekvő Nagy-Szombat voltak a szélső helyek, hol nagyobb erővel lépett fel. Az egész közből fekvő helyen minden érezte pusztító erejét, habár nem oly nagy mértékben, mint az olasz városok, mert az Alpesek, ha fel nem tartóztathatták is, nagyon mérsékelték erejét.

Nekem úgy tetszik, hogy a viharoknak centruma éppen Budapesten ment keresztül. Erre utal az a körülmény is, hogy nagy mennyiségű jég hullott a főváros területén — a mi a vihar külső szelén ritkább jelenség volt, — de ide

mutat az a másik körülmény is, hogy a szél iránya egészen megváltozott. A zivatart déli szél előzte meg, s utána határozottan éjszakai fújt. Az a körülmény pedig, hogy a váci utca egyik házának kéményét nyugoti irányban hajtotta, a mellett tanuskodik, hogy a déli szélből előbb keleti lett, s csak aztán éjszakai.

Ennek a viharok természetében fekszik a magyarázata. Tölcserük körül a lég köralakban (illetőleg ingavonal alakban) kering, úgy hogy a tölcser középtől jobbra nyugoti, balra keleti, előtte déli, utána éjszakai szél fú! Azok a helyek, melyek a tölcseről jobbra esnek, csak nyugoti szelet fognak érezni, a balra esők csak keletit, ellenben ott, hol az örvény középpontja megy keresztül, egymást fogják felváltani a szelek, a szerint, a mint a viharok csak közeledik még, vagy már távolodik, a mint a hely még előtte van, vagy már utána.

A viharok elhagyván az Alpok, hirtelen egészen más viszonyok között találta magát, mint eddig: a hőmérsék sokkal magasabb volt. Budapestén már reggel 7 órakor 3 fokot mutatott a hőmérő 0 fölött. Így tünteti azt fel legalább a bécsi meteorológiai intézet értesítése, mert a magyar hivatalos lap nem szokta a tett észleléseket rendszeren közölni. Délután a meleg még magasabb fokra hágott, úgy hogy a vihar hozta vizgözök egészen nyári klímát találtak itt, az Alpeken tulhoz képest. Ez a körülmény alkalmasint nem kis befolyással volt arra nézve, hogy egy egészen abnormális időben február végén villámlás s mennydörgéstől kísért jégesőnek legyünk tanui.

Maga az égi háború lefolyása gyönyörű látványt nyújtott. Oly szerencsés voltam, hogy Duna-parti lakásomról szemtanuja lehettem első keletkezésétől egész befejeztéig. Körülbelül 5 óra tájon tüntek föl az első sötét felhők a láthatár nyugoti részén, az alsó Dunapartól tekintve a Svábhegy felett. Lassu dörgés is hallatszott nemsokára, még pedig gyors egymásutánban; eleinte hajlandó voltam azt távolból halló kocsi-zörejek tulajdonítani. Rövid időn azonban nem lehetett kétség eredete felől. A felhők rohamos gyorsasággal közeledtek, s már 1/2 óra két hatalmas vonalban húzódtak a főváros fölé, ágaik közé fogván a Gellérthegyét. Úgy vette ki magát e két sötét ág (egyébent tiszta égen) mint egy óriási koszu az öreg Gellért homlokán. Alig 5 perc alatt a két ág összeért a város Duna-balparti része fölött s piszkos sötét felhők borították az eget. De nem mindenütt, mert délnek és délkeletnek (a Csepel felett) egészen derült maradt az ég alja.

Midőn a felhők felvonulása megkezdődött, már erősen mennydörgött és villámlott. A Svábhegy irányában ülő felhőkben a villámlás után 2—3 másodpercczel következett a dörgés, ellenben azon a helyen, honnan a felhők két karja kiágazott (kicsit dél felé az előbbi helytől), 10 egész 14 másodpercczel megelőzte a villámlás a dörgést. Ez a hely tehát jóval távolabb fektűt. De a mint elborult az ég, mind merőlegesebb irányt vett a villám, s mind gyorsabban követte azt a dörgés is. Hisz magában a fővárosban is beütött a villám.

A szélroham iszonyu erővel jött dél felől, s vagy 1/4 órával 5 után nem nagy szemű, de sűrű jégeső kezdett hullani. A jég maga mintegy negyedóraig tartott, s utána közvetlenül félíg olvadt hóhelyek hulltak az eső-csapokkal alá. Hideg ablak-táblán még néhány pillanatig láthatók voltak a pelyhek. Midőn elállt a jég, megcsendesedett kis időre a szél is, mint az a vihar középpontjánál mindig történni szokott. De nemsokára ismét nagy erővel kezdett fújni éjszaka felől, mire később elállt az eső is, s 7 óra körül egészen kiderült.

E. B.

Egyveleg.

St.-Etienne nevű hely Franciaországban 69 van. Egyik párisi lap szerkesztője azt állította a minap, hogy St.-Etienne adószedője 40 ezer forintot elisk-

IX. Pius és Elsler Fanni. IX. Pius pápaságának első éveiben Elsler Fanni egy izben Rómában volt, s az egész közönséget elragadta gyönyörű tánczával. Tisztelői emléket akartak neki adni s arany babékoszort készítették, melyre a szükséges 12,000 líra 48 óra alatt összegyűlt. Midőn a koszu átnyújtására került a sor, némi aggály támadt a lelkes tisztelőknél, s a pápához fordultak, hogy adja beleegyezését a koszu átnyújtására, hiszen — mint mondák — Elsler Fanni ugyanis igen buzgó és jótékony nő. A pápa a kérésre ezt felelte a küldöttének: „Sena helyeslésemet, sem beleegyezésemet nem adom, de nem is állom utját szándékotoknak. Csak azt hiszem, hogy az ajándék megválasztásánál nem jártatok el tapintatosan. Az én egyszerű pápi véleményem szerint a koszu csak sikerült fejmunkaként illő jutalom, nem pedig lábmunkaként.“ — Az aranykoszort azonban mégis átadták Elslernek, ki — meghallván a pápa szavait — az aranykoszort eladta és az érte kapott pénzt a város szegényei közt kiosztatta. Midőn egy idő múlva IX. Pius a küldötték egyik tagjával találkozott, így szólt hozzá: „Jól tettetek. Ő azonban megmutatta, hogy neki több esze van a lábában, mint nektek — fejetekben.“

Árvizek. A Loire kiöntése Nantes mellett sok kárt okozott. Spanyolországban a Douro öntött ki s Tudela városát is elöntötte; sok ház beomlott, de életveszély nem volt. Lengyelországban is sokat pusztított az árvíz.

Határozottan kifejlődött vihadorral állunk itt ismét szemben, mely megtartotta a maga exotikus természetét, sőt magát kilmánkat kényeszerítette, hogy az ő természetéhez alkalmazkodják, a helyett, hogy ő vesztette volna el eredeti jellegét. A nagy földkereket utazói e vihadorok, melyeknek bokáihöz köztözönten jár a pusztulás, s nincs ellenük az embernek biztos óvszere. De elkerülheti néha a nagyobb bajt, ha előre tudomással bír érkezésükről, s e tekintetben újra sajnosan érezzük, hogy nincs intézetünk, mely ezt az értesítést megadja.

Hoitsy Pál.

Afgán küldöttség Kauffmann tábornoknál.

Az Anglia és Afghanistan közötti háború oka nem ismeretlen olvasóink előtt. Angliának Afghanistannal szerződése volt, mely szerint ennek sem politikai, sem kereskedelmi tekintetben nem lett volna szabad bensőbb viszonyba lépni Oroszországgal s a kabuli emir mégis elfogadta a Stoljoff tábornok vezetésére alatt hozzá küldött deputációt, azt fegyveres erővel utasítá vissza a határszélről.

A büszke Albiont ennél nagyobb sérelem nem érthette volna, még ha világos szerződések nem szólnak is mellette, melyekre elég sokszor és elég erélyesen hivatkozott. Anglia már csak azért is kénytelen volt fegyverhatalommal oltalmazni meg tekintélyét, mivel ennek ily durva megsértése könnyen járhatott volna reá és hatalma nézve roppant veszedelemmel keletindiai alattvalóinál. Megindítá tehát seregeit az afgán határok felé s rövid időn hatalmába ejté a szoros utakat és az ottani erődöket, megnyitá az utat az afgán emir székhelye és fővárosa, Kabul felé. Sir Ali az angol fegyverek e gyors sikerétől megrémülve, 1878 decz. 13-án elhagyá a fővárost, helyettesül visszahagyván addig fogva tartott fiát Jakub khánt, hogy folytassa a védelmet. Sir Ali magával vitte néhány zászlóalj katonáját, főbb hivatalnokait s Rosgonoff orosz tábornokot, a ki a kabuli orosz missziókat tagja volt s az emir udvarában maradt ennek meneküléseig. Az emir Mazariseriffbe ment, honnan négy tagból álló küldöttséget menszített Taskendbe, Kauffmann orosz tábornokhoz. Az afgán küldöttség tagjai voltak: Khemnah-Mohamed-Haszsan belügyminiszter, Ulam-Her-Ver-Khán, az emir hadsegéde és két kapitány.

A küldöttségnek az volt a célja, hogy eszközölje ki a czár közbenjárását, mely azonban kereken visszautasított, nem csekély megdöbbenésére az afgán uralkodónak, a ki orosz biztatás nélkül aligha mert volna kikötni Angliával. Az afgán küldöttek még egy utolsó bucsulátogatást ténv Turkesztán kormányzó tábornokánál, megint utra keltek s decz. 31-én elhagyván Taskendet, visszaindultak Sir Alihoz Mazariseriff felé. Egyik képünk e bucsulátogatást tünteti föl Kauffmann tábornoknál. A négy afgán követ szemben foglal helyet a tábornokkal, a ki karoszkékében ül dolgozó-szobájában asztala mellett. A küldöttek elseje, az afgán belügyminiszter, angol foveget visel, hasonlót a londoni rendőrökhöz. Az emir hadsegéde egészen keleties öltözetben látható, míg a két kapitány az afgán hadsereg tisztjeinek egyruhájában jelent meg. Kauffmann tábornoknak, a híres közép-ázsiai hódítóknak dolgozó kabinetje egészen európai módra van buforozva és berendezve, tele fényképekkel, és olajfestményekkel. A követtség háta mögött álló alak a tolmács, a ki az afgánok beszédét persz nyelvre fordítja le. A háttérben álló rendjeles katonatiszt Kauffmann tábornok tolmácsa, a ki az afgán tolmács szavait perséből oroszra fordítja. Végül a tábornok jobbán ülő fekete ruhás, fehér nyakkendő alak Woestyne Iván, a „New-York Herald“ című lap tudósítója. A híres amerikai hírlap szerkesztője és főtulajdonosa, Bennett, ugyanaz, a ki Stanley Kézép-Afrika átkutatására küldte ki, folszerelvén fejlődési módon minden szükségességgel s ellátván költséggel pazarul, az észak-amerikai Egyesült-Államokból egyenesen a végből utazott Párisba, hogy Woestyne-t megnyerje tudósítójának Afgha-

nisztánba. A vállalkozó szellemű francia nem is kérte magát sokáig, utra indult s egy különös szerkezetű kocsin, melynek rajzát szintén bemutatjuk, beutazva az Aral-tót kerítő sivatagot s épen az nap érkezett Taskendbe, mikor az afgán követtség bucsulátogatást kért Kauffmann tábornoktól, a ki tekintélyes világlap küldöttjét azzal tisztelte meg, hogy megengedte, miszerint az audienciának szem- és fültanuja lehessen.

E jelenet óta sok mindenféle történt. Az afgán emir tudatta Kauffmann tábornokkal, mennyire óhajtana Szentpétervárra menni, hogy ott személyesen adja elő a czárnak Anglia elleni panaszát. Kauffmann azonnal táviratilag tudósította Goresakoff orosz kancellárt Sir Ali e kívánságáról, utasításokat is kérvén a maga számára, mit feleljen a hozzá látogatába készülő afgán emirnek.

Sir Ali azonban nem tehetta meg e látogatást. Az utolsó hírek szerint súlyosan megbetegedett s helyette csak Rosgonoff tábornok jelent meg Taskendben febr. 20-án egy újabb afgán küldöttség kíséretében, melynek Khem-Nab-Mohamed-Haszsan belügyminiszter szintén tagja.

Több távirat érkezett azóta, melyek Sir Ali halálát jelentik. Oly tudósítás azonban, mely e hírt minden kétségen felül helyezné, még nem jutott el hozzánk.

Közölvén ezuttal a kabuli orosz misszió vezérének, Rosgonoff és Turkesztán kormányzója Kauffmann tábornokoknak arczképét, helyen valónak látjuk néhány sorral megismertetni Kauffmann tábornokot, ki az angol-afgán viszályban nem ugyan a legzajosabb, de minden valószínűség szerint a legfőbb szerepet játszsza.

Kauffmann tábornok, Turkesztán kormányzója, egyike az orosz hadsereg legjelentékenyebb vezéreinek. Magas állásúra tehetsége és személyes érdemei jutatták. Fegyvertényeinek egyik legnevezetesebbike Khiva elfoglalása. A ki tudja, mit jelent egy nagy hadsereget keresztül vezetni egy megmérhetetlen pusztaságon, minduntalan rá-rá csapó ellenséges csapatok között s ellátni élelemmel s minden szükségessel, nem fogja eltagadni tőle a hadvezéri képességet. Ehhez járul Zerkfehan és Ferghanah egyes kerületeinek meghódítása, mely csak növeli katonai tekintélyét. A czár szereti, megbizik benne, s reá ruházta az általa elfoglalt területek kormányzatát, és pedig élet és halál, béke és hadüzenet fölött tetszés szerint rendelkező joggal, tehát a legkorlátlanabb s csaknem souverainnek mondható hatalommal.

Tanulók zavargása Szentpétervárott.

Oroszország nem fogy ki az izgalmból. A korszellem oda is utat tört magának s fennen hirdeti, hogy az ez, midőn szabadságot hirdet más uralkodók elnyomottainak, gondoljon saját alattvalóira is, kik Európában már csak egyedül nyögnek despotikus járom alatt. Nem lehet büntetlenül kétféle politikát követni egy időben, nem lehet valaki népszabadító kifelé és korlátlan uralmu zsarnok odahaza.

Ez eszmék futótűzként terjednek Oroszországban is. A lakosság vágyik az önállóság után s irigy szemekkel nézi más népek alkotmányait, melyek előtt szégyelnie kell saját szolgáltságát. Igaz, hogy a korszellem, a mi természetes, még most csak a miveltebb, a gondolkozó osztályokat ragadta meg, míg a köznép maga csak érzékellen holt tömegnek látszik, — de már azok is, kik megértik helyzetük szomorú és szegényteljes voltát, oly hatalmat alkotnak, melylyel szemben tehetetlennek bizonyul az abszolút hatalom sazezeresnyi hivatalnokaival, rendőreivel és milliányi szuronyaival.

A nemzet óhajtsa, — egyéb utja nyilatkozásra nem levén, — erőszakos kitérésekben, lázadásokban, vérengzésekben nyilvánul, mert igaza volt annak az orosz államférfinak, a ki azt mondá, hogy „elnyomott népek alkotmánya a tör.“ A kazáni zavargást nyomon követte a Szulics Vera merénylete a rendőrfőnök ellen s lövése viszhangra talált a nemzet keblében, midőn az esküdtesek ítélte fölmentette s büntetlennek nyilatkoztatta. Kévs időre bekövetkezett a Mezensoff elleni merénylet, mely a „fő-fő véreb“ halálát vonta maga után s a nép elkéserevésének, nem is számítva a kisebb rendőrökzegek elleni támadásokat, legújabb áldozata Krapotkin, a charkovi kormányzó lett.

E közben egymást követték a charkovi, kiev, szentpétervári lázadások az egyetemi tanuló ifjúsággal élükön. A véres rendszabályok, a tanuló lövetele, tömeges elfogatása, bebörtönzése, Szibériába hurcolása, sőt az egyetemek bezárása mind nem bírta lecsillapítani a kedélyeket, s Szentpétervárott, Kiewben legújabbán újra volt véres fölkelés. A jobb jövőről ábrándozó ifjakat a hatalom ildözése s addigi működésük sikertelen volta nem riasztotta vissza azon nemes cél-tól, mely lelkük meggyőződésével összeforrt. Mult év végén új kísérletet tettek. A czárezertől, ki, mint a legtöbb trónörökös az abszolút államokban, hajlandóbbnak látszik a modern eszmék s szabadság elfogadása iránt, az alkotmány létesítését kérték. A felelet az volt, hogy a küldöttségbe ment tanulókat mind elfogták s börtönre ítélték.

Az elfogott tanulók közül adminisztratív uton 32-öt Szibériába száműzésre ítélték. Utjukat január 19-én kellett volna megkezdeniök. A rendőrség határozatáról a tanulók 17-én nyertek értesülést s még azon éjjel titokban egybegyűlve elhatározták, hogy a trónörökös nagyherceghez ezen ügyben kérvényt intéznek, melyet a következő nap egy deputáció nyújt át.

A meghatározott órában a deputáció megjelent a czarevics palotája előtt s a tanulók más része a szomszéd utcákban foglalt helyet. A küldöttséget azonban nem fogadták el. A palota kapui be voltak zárva s a megjelent rendőr kijelentette, hogy az egész küldő tség fogoly. Ezzel egyidejűleg lovas rendőrök jöttek, hogy őket elfogják. A szomszéd utcákban levő tanulóktársaik, segítségére siettek. Egy tanuló fennhangon olvasta a petíciót.

Képünk épen e jelenetet ábrázolja, kezdetét a véres ütközésnek, melyben a nép is csakhamar részt vett s mely azzal végződött, hogy 300 személynél több fogatott el s börtönöztetett be.

A 32 tanuló, kiknek érdekében történt a tüntetés, másnap 19-én reggel csakugyan eltonczoztatott Szibéria felé. Köztük volt Charkow tartományi gyűlésnek elnöke, Gribovnek is, ki elég szerencsés volt december hóban több ziemsztvo (tartományi gyűlés) nevében közös feliratot fogalmazni, melyben a czártól alkotmányt kérnek.

Az erőszak pillanatnyi diadala nem képes az ifjúságot, mely eszmeért kiüz, visszarizasztani. Azóta is többször hallunk a Néva partjáról ifjúsági tüntetésekről s komoly törekvésekről, melyek a szabadság érdekében tétetnek, eddig ugyan sikertelenül, de mégis a végleges diadal reményében.

Irodalom és művészet.

A Petőfi-társaság kiadásából e héten több füzetet vettünk. A társaság rendes havi közlönyének, a „Koszoru“-nak, mely ezuttal Szigligeti jól sikerült arczképével jelent meg, legjobb dara ja a gr. Zichy Géza emléksbeszéde Szigligeti fölött. E beszédnek az árt legjobban, hogy a Gyulai következtetése után, magas, irodalomtörténeti szempontjaival, tömör s erőteljes jellemzéseivel, szabatos és hatalmas nyelvével. Zichy emléksbeszéde egyszerű, naiv, világos s érzelmi nemességével és észrevételei közvetlenségével hat. A füzet szépirodalmi tartalmából Margitay D. genre-rajza „Komádi Marci“ érdemel említést, az is inkább nyelv- s előadásbeli érdemeiért mint tartalmi belbecsért. Váradi Antal rajza s Torkos szatirája gyöngé dolgok. Érdekes ellenben Erdői ismeretése Muszlihedin Szádi perzsa költőről, ki az erkölcsi tanköltemény terén kelet legnagyobb költője. Az irodalmi szemlében a két Ábrányi testvér lép föl egy-egy kritikái, s részben polemikus közleményvel: Kornél a kritika darázsait (kik őt egyszerű-mászor megcsipkedték) csipkedti vissza; Emil pedig Boruthot magasztalja, kissé talán érde mén felül is.

A „Petőfi-évkönyve“ nem felel meg czimének; helyesebben a „Petőfi-társaság évkönyve“ czim illetné meg. A mi e Petőfi-évkönyvben Petőfira vonatkozik, egy szerény könyvszeti jesszegek Halasi Aladárától. A Petőfi-cultus 1878-ban, öszszállítása annak, a mit a legnagyobb magyar lyrikusról a mult évben írtak és szóltak. A legnagyobb magyar lyrikusról nevezett évkönyvben egyetlen lyrai költemény van, Torkos Lászlótól *Sárvízre* ... czimmel; épen ellenkezője a Petőfi lyrájának, mely tiszta, világos, plasztikus és közvetlen; míg ez az érthetlenségig homályos, mes-

terkelt, erőltetett. Margitay Dezső rajza: „Róka koma“ sikerült műveske. A kötet legnagyobb részét Északi Károly Cydoni almája tölti be, e költői szemléllemmel irt görög mythologiai vigjáték, mely ezelőtt több mint husz évvel jelent meg először s most harmadszor jelenik meg; annyiban új mégis, hogy a szerző az előbb prózában irt vigjátékot versekbe dolgozta át. A verses forma mindenesetre jobban illik a tárgyhoz, kivált ha a szerző jobban tudna verselni. (A kötet ára 1 frt 40 kr.)

„A multól, a jelenek.“ Lauka Gusztáv emlékiratai. Első fejezeteiben fiatalágát s a forradalom előtti gazdasági és gazdatiszti életet élénken s érdekesen rajzolja. Több fejezetei a korabeli irodalmi életnek s íróknak vannak szentelve; és pedig, mivel Lauka élete két nagy korszakba nyulik át, a Vörösmartyék korától maig, a kettőnek összehasonlítása kétségkívül igen bő anyagot nyújt az emlékezésre, az elmékedésre és a kritikára. Lauka, bár évei számára elég öreg, sok tekintetben ma is fiatal még; de mégis jobban találja magát s otthonabb van a régibb irodalom körében. Ott sokat dicsér, a minél ma a jobbal is elégedetlen; s itéletében a korszakok összehasonlításával nem igazságos. Mi volt a negyvenes évek akadémiaja a maihoz képest; s ő mégis azon csak dicsérni, ezen csak megróni valót talál. A régi irodalom patriarchalis szűkkörü élete kedvezőbb előtte a mai szakadozott viszonyoknál s ez természetes; de a mérték, melyet a régi s az új kor egyenlőre alkalmaz, különböző s azért nem is igazságos. Észrevételeiben az elmésség s olykor az igazság sajtáságosan vegyül a legnagyobb naivsággal. Ha gúnyosan mondja pl. hogy P. Szathlmáry Károlyt az akadémia azért találta *gyöngének* arra, hogy tagjánul választás, mert észben, tehetségben s jellemében *igen erősnek* ítélte: ez csak frázis, egy rosszul sikerült élcz; de az van benne mondva, hogy az akadémia az *erős* szellemeket elvből és következetesen mellőzi; pedig Lauka nagy elismeréssel, sőt magasztalásokkal nyilatkozik pl. Aranyról, Jókairól, Gyulairól, kik pedig az akadémia rendes, Szemere Miklósról, Tóth Kálmánról, stb. kik annak levelező tagjai. Hol van itt az igazság? Ép oly következtelen abban, a mit a rendes és a levelező tagok különbségéről mond. Az egyes írók jellemzésében, olykor az arczképezésig (mint pl. Vajda Jánosnál), nem igen szerencsésebb. Legérdekesebb a Kuthy Lajosnak szentelt fejezet, kinek egész élet- és jellemrajzát adja, s egy tetszik nekünk, ép oly sikerülten, mint a mennyi szeretettel. Az egész mű, sok helyen hibás szempontjai mellett is, érdekes és becses; emlékiratok mindig a szerző egyéni, legsajátabb szempontjaiból itelendőek meg. S óhajtható, hogy Lauka még folytassa feljegyzéseit, melyektől a szellemet s kedélyt nem lehet meztagnadni. (Ára 1 frt 40 kr.)

Aigner Lajos (Abafi) második kiadásban adta ki magyar népdal-fordításait. A bevezetés, a magyar népköltészeiről, elég jó tájékoztató a német közönségnek; magok a fordítások, hűség tekintetében nagyobb dicséretet érdemelnek, mint költőség tekintetében, mert szép népdalainkat igen sokszor teszik gyenge német versekké vagy épen prózává. Népdalokat fordítani, bármely nyelvre, de különösen magyarról németre, mindenesetre a legnehezebb feladatok egyike, s e nehéz feladat Aignernek csak kis mértékben sikerült. A XL. és 227 tömött lapra terjedő kötet ára 1 frt 50 kr. (3 Mark). A kiállítás mind a mellett elég esinos; csak a fűzés ellen van panaszunk, vagyis a fűzés *hiánya* ellen, mert az ivenk nem lévén átvayrva, csak sarkonkos rouszul enyvezve, mind sazezesnek s azonkívül minden iv belső hat levele kihull a külső kettőből.

Katona Árpád költeményei. kiadja Hamburger Samu. Szathmárt, Löwy Miksa bizományra. 158 lap. Ára 1 frt. Ismét új név, melynek tulajdonosa egyszerűen kötetlet lép fel. Olvasóink tudják, hogy nem vagyunk elfogultak, sem hajlandók *ily* fellépési kísérletek iránt előre kedvező véleménynyel lenni. De ezuttal, végig lapozva a tíz ives kötetet, majdnem a Cassio szavával tesszük le: „Hó, ez derekabb dal a többinél.“ Nem mintha fényes tehetséggel találkoznánk ez igénytelen lapokon, vagy nagy dolgokat találánk kötetében. Épen igénytelensége lep meg kellemesen. Öszinte, kedélyes dalhang, egyszerű mesterkéletlen érzések, szük körben forgó, de azontul nem

is erőlködő esöndes szárnyalás s tagadhatatlan érzék a dalforma iránt: in a kötetből volt benyomásaink. S a mai korban, mikor fiatal költőink legtöbbje lehetetlen érzésvilágot teremt magának, képtelen képeket hajhász, szertelen érzelmeket szvenveleg: jól esik e keresetlen, önkénytelen kiömlése a csöndes érzelmeknek. Ime, találdomra, egy pár mutatvány, a melyekhez hasonlókat, vagy jobbakat is, tucat-számra idézhetnénk a kötetekből.

Szamos partján ...

Szamos partján ábrándozom Holdvilágos este; A víz sima tükörében Tízszolop van festve. S mintha a ringó jegenyék Az égre vágyának Hó szerelmét vallani az Ezüst holdugárnak.

Pedig azok olyan messze Soha fel nem érnek — Levelek lehullanak Súlyától az éveknek; Eltűnt a hold s újra látszik A folyóban fénye, Szegény vágó jegenyéknek Egyetlen reménye!

Tudom én is, hogy e földön Nem birhatlak téged ... Megmérhetlen távolságot Tett köztünk a végezt; S szívem mégis reménynyel telt, Pedig reményesége A folyóban furdó holdnak Múlt, csalfa képe!

Bánatos az ég odafenn ...

Bánatos az ég odafenn, Arczán gyászos fellegek; Gondolatom helyről-helyre A multakon sorra megye ... Visszaképelem előmbé A régi szép napokat, És kezemre önkénytelen Égő könyvek hullanak!

Nem tudom m'ért, de a lelkem Olyan nagyon szomorú; És, ha néha vív perze jó, Olyan hamar elborul. Mi vagy oh, mult! hogy tégedet Fölkeres a gondolat, S a legkisebb emléknél is Égő könyvek hullanak!

Paszta a táj s mint a szihant Hallgat némán ... esendés; Oh én ezt a csendességet Kimondhatlan szeretem! Elmerengve sorra járom A köd e tünt multakat, S érzem, a mint kezeimre Égő könyvek hullanak!

A székely mivelődsi és közgazdasági egyesület harmadik évkönyve (1878-ra) most jelent meg, a központi választmány megbízásából, Buzogány Áron titkár által szerkesztve. A jó czelu derék egyesület, aránylag csekély anyagi erővel rendelkezik még, de már is létre hozta (1000 frt pályadíjjal) a székelyföld közgazdasági viszonyainak monografiáját, melyet Kozma Ferenc sz.-kereszturi képezde-igazgató irt meg. Az évkönyv a m. évi nagygyűlésen tartott felolvasásokat, köztük Tolnai L. szép költeményét (A székelyek Halicsvárában Árpádnál), Marosszék és Marosvásárhely ismertetéseit stb. tartalmazza, az egyesület szerkezetére s működésére vonatkozó köz. lemenyeken kívül. Az egyesületnek 43 alapító és 510 részvényes tagja van, s vagyona megközelíti a 7000 forintot. Óhajtható, hogy a tagok száma s velök a vagyon is szaporodjék; mert a társaság nemes és hazafias czélt: a székelység szellemi és anyagi emelését tűzte maga elébe s ezen ernyedetlenül és már is szép sikerrel működik. Vinczellérképző- és műfaragó iskolákban szegény székely fiukat tart és segélyez stb. Az évkönyv a tagoknak (kik 5 frt évdíjat fizetnek) ingyen jár; mások mi áron szereshetik meg: nincs följegyezve.

A felső oktalás reformja czim alatt először a M. Tanügy cz. folyóiratban s most külön is megjelent czikkeivel alaposan és szellemesen szól hozzá dr. Lányos Gyula, a jogi s mellesleg az egész egyetemi) szakotatás közelebről fölvetett kérdésehez Lányos Gy. az egyetemi oktatás reformját összefüggőleg kíváná keresztülvitetni s annak sulypontját

nem is a jogi, hanem a bölcsészeti karra fekteti. Sok olvasottságról s a külföldi felsőbb oktatási rendszerek ismeretéről tanuskodó röpirata megérdemli, hogy figyelembe véssék. Ára 80 kr.

A főváros zenészei köreinek érdekes vendége van: *Saint-Saëns* francia zeneköltő, kit a nagy közönség is szívesen tapsolt meg e hó 5-én a redont nagy termében a philharmoniai hangversenyen. A „Dans Macabre“ zenemű szerzője e hangversenyben zongorára játszottá egyik koncert-darabját, zenekar kíséret mellett, s az előadót és a szerzőt egyaránt megillette a közönség zajos tapsa. Majd a zenekar elé állt és igazgatta „Herkules ifjúsága“ és a „Dans Macabre“ (halottak táncza) című darabjait. A nemzeti színház zenekara kitünően működött e hangversenyben, s Erkel Sándor vezetése alatt a „Hebridák nyitányát“ és Beethoven nyolczadik szimfóniáját játszotta. *Saint-Saëns* közreműködött még pénteken este a nőképző-egylet javára rendezett hangversenyben is a redoutban. Csütörtökön pedig az izraeliták templomának híres orgonáját próbálta meg. Ugyanis kitünő orgona-művész lévén, fölérték, hogy nyilatkozzék e hangszerrel. *Saint-Saëns* aztán egy meghívott társaság előtt (ott volt Liszt is) több darabot játszott nagy virtuozitással.

„Magyar vasuti lexikon“ című új irodalmi vállalat első füzetét jelent meg Rautmann Frigyes kiadásában. Szerkeszti Wühl Jákó, a magyar államvasutak főkönyvvezetője. Az izléesen kiállított füzet az „Aczel“ szótól az „Egyesült Államok vasuta“-ig népszerűen tárgyalja a vasutisgygyvel összefüggő kérdéseket. Stephenson György arczképe és a gőzmozdony rajza hosszczetben van a füzethez mellékelve, melynek ára 50 kr.

A „Képzőművészeti Szemle“ harmadik füzetét megjelent. Első közleménye Dezsény Adrien „Munkácsi Milton“-ja előtt“ című francia sonettjének fordítása György Vilmostól. Több metszet is van benne, u. m. „Meggzavart betyárok“ Greguss Imre életképe, melyet lapunk olvasói már ismernek, Paczka Ferenc arczképe s az ő „Montmartrei hegedűse“ s Greguss Imre egy kis bosnyák emlékrája. A „Képzőművészeti Szemle“-nek társalapja is lesz „Magyar Műipar“ czim alatt, melyet szintén Prém József szerkeszt, s melynek első száma márcziusra már megjelent. A két közölny kiadását Zipser és König könyvkereskedők (Viziváros, gróf Andrássy-féle palota) vállalták el, kikhez az előfizetési pénzek is küldendők. A „Képzőművészeti Szemle“ előfizetési ára egész évre 4 frt; a „Magyar Műipar“-é 3 frt. A „Képzőművészeti Szemle“ eddigi előfizetői a „Magyar Műipar“-t egy évre 2 frtért kaphatják.

Képzőművészeti hírek. A „Képzőművészeti Szemle“ márcziusi füzetében olvassuk: *Munkácsi Mihály* közelbb szép ajándékot ad a nemzeti muzeumnak. Ismert, kitűnő festményét ugyanis, mely a művészt és nejét saját műtermében ábrázolja, e hazai intézetnek szánta. — *Szekely Bertalan* egy nagy történeti képen dolgozik, mely „Zrinyi kiróhanását a szigetvári váról“ fogja ábrázolni. — *Lote Károlynak* a „Füldö nyumphal“ és a „Szenagyűjtés“ képei vannak készülőben. — *Mazoly Géza*, ki Székeshérváron időzik, több tájképet fejezett be, többi közt gr. Zichy Jenő számára „Balatonparti táj“-at s gróf Zichy Edmünd számára „Estszürkület“-et.

Szigligeti szünetjei a nemzeti színházban. Szigligeti születésnapjának évfordulóját e hó 7-én ünnepelte a nemzeti színház s az alkalomból a Nemzeti Hírlap a következő érdekes kimutatást közli: Negyven év alatt (1838. januártól 1878. decz. 31-ig) összesen 1212 este adattak *Szigligeti darabjai*. Egy évre 180 drámai előadást számítva, ez a 1212 előadás hét évet képvisel a negyvenből; vagyis a nemz. színház összes drámai előadásainak több mint egy hatodrészt. Mennyi volt az 1212 előadás bruttó-jövedelme? Válasz: váltópénzben 110.070 frt, pengő pénzben 110,681 frt 37 kr, osztr. értékben 205.647 frt 20 kr, vagy összesen, osztrák értékre számítva 368,092 frt 10 kr. Hogy mennyit kapott ez összegből az író? az a főkönyvből ki nem vehető. A százelekes tiszteltdíjrendszer (az első három előadás után a netto bevétel harmada, a többi után 10%-a) csak újabbán lépett életbe.

A népszínház játékrendje most a „Kornevilli harangok“, „Ágnes asszony“ és a „Bácskai rezervisták.“ E hó 12-én jótékony czélu előadás lesz, a magyar gazdaszoznyok egylete javára e „Kapitány kisasszony“ című operette kerül szíre. A főszerpet egy jónévv német operette-énekész *Saabodine-Fischer* Friderika asszony játsza, ki szorgalmasan tanulja a magyar nyelvet, mert óhajtsa volna a népszínházhoz szerződni.

Állandó színház Csabán. Békés-Csaba, melynek lakossága pedig nem valami tögyökeres magyar faj, állandó magyar színházat emelt, mely kapcsolatban egy bái díszes teremmel, nyolczvanezer forintba került. A színház megnyitása a közelebbi napokban

megy véghez. A megnyitási prologot *Tóth Kálmán* költőnk írta, kit erre a b.-csabaiak Zsilinszky képviselő ur által kértek föl. A színház megnyitása ezzel történik s utána a b.-csabai műkedvelők Szigeti „Falusiak” cz. vígjátékát adják elő. Az új színházban először Krecsányi társasága játszik.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia márczius 3-án tartott ülését *Thewreuk* Emil értekezett a *Festus-kodexről*. *Thewreuk* egy új *Festus-kodex* kiadását tervezi, s e végből az eddig ismert *Festus-kodex*eket mind át vizsgálta, hogy azok összevetéséből lehetőleg megállapíthassa az eredeti szöveget. Eddig a müncheni és wolfenbütteli kodexek voltak ismeretesek, míg a lydeni, troyesi és bécsi kéziratokról csak névleg birtak tudomásul. *Thewreuk* részletesen ismertette az ezek közti különbséget. Ezután *Volf György* tett jelentést Kiss Ignácznak a Pázmány Péter nyelvét ismertető művéről, mely az akadémiahoz kiadás végett érkezett. *Volf* elismeréssel szól a műről, de kiadás előtt némiképp pótlását ajánlja. Végül *Gyulai Pál* titkár tudatta, hogy az állandó irodalomtörténeti bizottság az osztály megbízásából létrejövén, az összes ülés ezt, valamint programját helybenhagyta s fölkéri az osztályt, hogy a bizottság megalakításáról gondoskodjék. Egyszermind tudatja a titkár az összes ülés ama megbízását, hogy egy az Eötvös-szobor leleplezése alkalmával szavalandó óda írása végett akár megbízás, akár pályázat útján intézkedjék.

A magyar történelmi társulat e hó 6-án tartotta közgyűlését az akadémia heti ülésében, mely egészen megtelt. *Ipolyi Arnold* püspök elnököt, ki mindjárt az ülés elején a harmadik elnök megválasztására hívta föl a tagokat, miután *Fraknói Vilmos* az állásáról lemondott. A beadott szavazás eredményét az ülés végén hirdették ki. Az 59 szavazatból 31 esett *Pulsky* Ferenczre, ki e szerint megválasztott, a többi 28 szavazat gr. Széchenyi Antal és *Fraknói Vilmos* közt osztott meg. E közgyűlés kiváló érdekű tárgya *Fraknói Vilmos* emlékbeszédje volt Horváth Mihály fölött. A bevezetésben mint a társulat elnöke szól először. Azt mondá, hogy a társulat 12 éves életpályáján nem ért gyászosabb napot, mint a melyen Horváth Mihályt végső nyughelyére kísérté. Aztán élénk világlátásba helyezte Horváthnak, mint történetírónak működését és befolyását történetírásunk fejlődésére. Részletező bírálatát nyugtá felszázados irodalmi munkásságán kívül politikai működésének is, mely a forradalom alatt érte el tetőpontját. Végül magán-jelleméről és igazságosságáról emlékezett meg.

Az emlékbeszéd nagyérdéki részét képezik a Toldy és Horváth közti levelezések. Horváth 1856-tól Brüsszelben lakott, hol a királyi levéltárban nagyon sok hazánkra vonatkozó anyagot talált. Toldy Ezerenczel rendszeren közölte műveinek tervezetét.

A függetlenségi harc történetének megírása alatt aggodalmát fejezte ki Toldy előtt, hogy e művel végkép elzárja maga előtt a kaput hazájába. „Ah pedig mennyire vagyok odá már oda” — írja lelevelében 1864. jun. 7-én. Általában a honvágy mind erősebben nyilatkozik leveleiben. Toldy tehát azon volt, hogy még e munka megjelenése előtt tegye lehetővé Horváthnak a hazatérést, és 1865 tavaszán felhívta Horváthot, hogy nyújtsa be folyamodását a hazatérhetésért. Azonban Horváth csak munkája megjelenése után volt hajlandó hazatérni, s így irt 1865 jun. 28-án Toldynak:

„En történetet nem vagyok képes másként írni, mint mikép azt a meggyőződés mondolja tollamba. Meggyőződésem hibás lehet; de a mit írok, híven minden szépités nélkül fejezi ki nézeteimet s meggyőződésemet. A mérsékletet szeretem s követem is ugyan a kifejezéseikben, de a kétszíniséget gyűlölöm. . . Bár a munka egy főirányára mérsékletet kötni a nemzet szívére minden válságos helyzetben; bár az kiengesztelődést sürget; az előadás egyes részei erősebbek, mintsem hogy azt közönnyösen fogadják az illetők. . . Bármily türelmetlenül is sovárgók tehát viszontlatni hazámat. . . az eszély várásra int, legalább addig, míg ezen új bűn is konstatirova lesz, s az annesztíába foglaltathatik.”

A természettudományi társulat febr. 28-án népszerű fölülvásó estélyt tartott a vegyteni intézetben, nagy közönség előtt. *Herman Ottó* érdekesen szóló „A nagy utról, a madár világ tavaszi mozgalmáról.” Figyelmet lekötő előadását azon utak jelzése képezte, melyeket a madárvilág a tavaszi vándorlás alkalmával bejár; és a megfigyelések alapján készült térképet mutatott be, mely a fő vándorlási vonalakat tünteti föl. Némely fajok az északi jégheg vannak kötve, s vándorlásaik utja csupán a vízrelekre szorítkozik. Egy pillantás a térékre, a madarak vándorútjának hálózatára, rögtön átlátjuk azon rendszert, melyben a madarak a kontinenst eláraszthatja s a természet háztartásába befolykán azon madarakkal karöltve, melyek az egyes vidékek állandó lakosai. A vándorlás tüneményének megfigyelése régenté sok mindenféle nézet keletkezett, melyekben leginkább a hit képezte az alapot, legkisebb megfigyelés nélkül. Az ösztön szó ennek kifejezésére elégtelen, mert hiszen az ösztön fogalmát alig tudná valaki meghatározni. *Herman* érdekes hasonlattal, mikép megy el a turózi tót Madriába vagy Asztrakhánba — magyarázatát igyekszik adni a tüneménynek, hozzá tévén, hogy a madarak láttára s az idő kérdése a vándorlás tüneményének kimagyarázásánál fő szerepet játszik.

A földtani társulat márczius 5-iki ülésén *Zsigmondy Vilmos* bányamérnök, ki előtte való nap érkezett meg Tepliczből, érdekes előadást tartott a tepliczi és duxi katasztrófról.

Ismertette a földrétegeket, s megjegyzé, hogy az összeköttetés Teplicz és Dux közt nincs kiderítve, csak annyi bizonyos, hogy a duxi bányákban történt réteg-omlás következtében a tepliczivel egyforma víz tört be, roppant mennyiségben és harmad napra a tepliczi forrás kiapadt. De a mult tavasszal a két hely közt egy nagy hóforrás minden látható okok nélkül egyszerre csak eltűnt. A furdó-forrás eltűnésekor szerinte rögtön meg kellett volna kezdeni a kutatásokat, s csak egy mint később, midőn észrevették, hogy a forrás a bányák aknáiba tört át, a víz folyását eldugaszolással által kellett volna egyelőre is megakadályozni; bár a forrás vize visszatért, de csak akkor hiszi a forrásvizet biztosítottának, ha a tepliczi és a duxi bányák közt egy artézi kut fúrása eszközöltetik, mely 100 méterrel legalább mélyebb leend, mint a jelenlegi bányák és a vízszíne.

Az élenek megélezett előadás után *rendkívüli közgyűlés* volt, mely rövid vita után elhatározta, hogy a „Földtani Közlöny” eredeti értekezései német vagy francia fordításban is ki fognak adni. A költséget a szerzők díjazására előírányzott 300 frtból fedezik és így a szerzők nem fognak munkáikért tiszteletdíjat kapni.

Az országos magyar gazdasági egyesület márcz. 2-án, *Szapáry Gyula* gr. elnökle alatt tartotta rendes évi közgyűlését. *Korizmic* László, hogy az egyesület 50 éves jubileumát méltóan megünnepelhesse, azon indítvány tette, hogy az egyesület öszkor rendkívüli közgyűlést tartson, melyen az egyesület története felolvassassék s a tagok közt szétosztassék; az indítvány egyhangulag elfogadtattott. Ezen indítvány értelmében ugyanakkor az egyesület első alapítójának gr. Széchenyi Istvánnak arcképe is le fog leplezteni. Az igazgató választmányának egy másik indítványa, mely szerint az egyesület 6 Felsősegek 25 éves menyegzőjén, hódolatát testületileg fejezze ki, szintén elfogadtattott. *Károlyi Sándor* gr. indítványozta, hogy az egyesület időről-időre vitaközléseket rendezzen oly kérdések felett, melyek korszerűek s következményeikben hasznosak; s a vitaközlésekre az ország összes gazdasági egyesületei, közhasznú társulatai is meghívandók. Ez indítványt is, némi vita után, elfogadta a közgyűlés, s a kérdések kitűzése bizottságot választott, melynek tagjai: gr. *Károlyi Sándor*, gr. *Zichy* Nándor, *Kenesey Kálmán*, *Tormay Béla* és *Máday* Izidor.

A nemzeti muzeum könyvtára közelébb is érdekesen gyarapodott. *Horváth Mihály* irodalmi érdekű kéziratát és levelezéseit, testvére, *Horváth Alajos*, a muzeum könyvtárának ajándékozta. A hagyaték legnagyobb részét oklevél-másolatok képezik, de melyek már föl vannak használva. Levelezései az 1848—49-iki események s az emigráció történetéhez becses adalékokat fognak nyújtani. — *Rudolf* trónörökös az alsó Duna-meléken tett utazásáról szóló könyvének egy példányát küldte meg a magyar nemzeti muzeumnak. A könyvön a szerző neve sehol sincs megemlítve. A munka 8-adrétű 310 lapot fog-

lal magában. Velin papírosra van nyomtatva. Kiállítása egyébkint egyszerű és nemes.

A magyar „vörös kereszt” társulat. Magyar országos segélyző nőegylet alakult vasárnap Bónis Sámuelné urhölgy elnökle alatt. A gyűlésen a fővárosnőegyleteinek tagjai nagy számmal voltak képviselve. Ez egylet voltaképen a boszniai háború alatt szervezkedett ideiglenesen a mozgósítottak családjainak és a sebesültek segélyezésére, de most állandó lesz a királyi védnöksége alatt s mind ama jogokkal fog részesülni, melyeket a genfi egyezmény a „vörös kereszt” egyleteinek megadott. Czélja: a háboru betegeinek és sebesülteinek ápolása. Békében betegápolónöket képezet, s elhalt katonák családjaikat segíti, pénzt és ruhakészleteket szerez be. Alapító tag az, ki husz forintot fizet be, a rendes tag pedig évenként egy forintot ad. Nők és férfiak egyaránt lehetnek tagok.

A londoni magyar egylet küldöttségét m. hó 27-én délelőtt fogadta gr. *Károlyi* Alajos nyelvkövet. *Dr. Duka* Tivadar, az egylet elnöke, üdvözölte az új nagykövetet angol földön, egyszermind a legforróbb köszönetét fejezte ki, hogy a segélyegyletet tiszteletbeli elnökségét elfogadta. *Károlyi* gróf megígérte, hogy a királyi pár ezüstlakadalmi tiszteletére április 23-án rendezendő banketen jelen lesz.

Egyház és iskola.

Egy külföldi egyetem névkönyve. Kezünkhez jutott a genfi protestáns egyetem ez évi (1878/9) névkönyve, a tanárok, tanulók és tisztviselők teljes névsora. Az egyetem öt fakultásból áll; ezek: a tudományok (matematika és természettudományok), az irodalom (bölcsezet, történelem, nyelvek), a jog, a theologia és az orvosi fakultások. A hallgatók rendesek (étudiants) és rendkívüliek (assistants); amazok összes száma az öt karban 183, emezeké 208, összesen 391; kiket, 49 rendes, 5 helyettes és 24 magán tanár tanít. 391 hallgatóhoz 78 tanár, oly arány, melyért nálunk ugyancsak pazarlást kiáltana a pénzügyi bizottság! A tanulók közt négy magyar is van; de a mi feltűnő, 49 nő, a világ minden részéből, és a jogi s theologiai karon kívül a más három kar mindenkében, és pedig nem csak a rendkívüli, hanem bár kisebb számban, a rendes hallgatók közt is. Egy egyetem, melyen a hallgatók nyolczad része leány! Érdekes adat a vén Európában.

Haynald kalocsai érsek általánosán elterjedt hír szerint, ápril hóban *bibornoki* kalapot fog nyerni a pápától.

Balesetek, elemi csapások.

A Tisza áradása. A sok csapás halmozására jött még az árvíz is. A Tisza fékevesztetten rombol, nagyobb özvívizzel mint 1866-ban. Roppant területű rétek vannak előntve, számos falu áll vízben, s a vész sok derék várost fenyeget. Fegyvernek felé a *Mirkó-gát* védi még az alföld legtermékenyebb rónáit. *Csongrád*, *Hódmező-Vásárhely* lakossága megfeszített erővel emel töltéseket és katonaság is küldetett, hogy segítséget nyújtson. A Tisza egész mentéből hangzik a vészkiáltás. *Szeged* ismét borzalmas napokat él. A Tisza árja sokkal magasabban áll, mint a minő a város fekvése. De a lakosság eszűgedetlen erővel védi magát, mindenki a gátakon van, éjjelnappal emelik a töltéseket. De e hó 6-án hajnalban a percsorai gátvonal egy részét, a petrosi töltést átszakította az ár, aztán a sóvényházi töltést szakgatta föl. Ezek a töltések *Szeged* külső határát védik, és az ár kerülő uton indult a városnak. Budapestről, Aradról, Nagy-Váradról, Temesvárról katonaság érkezett, hogy a belső vonalak védelésénél segítyt nyújtson. Az alföldi vasut töltést, mely 25 lábnyi magas, 27 lábnyira kell emelni. E hó 7-ikére várták a romboló elem megérkezését a belső védvonalakhoz. *Algyó*, *Tápé* községek menthetetlenek. Az ország második és tősgyökeres magyar városa a kétség és izgalom napjait éli. Zárva minden nyilvános hely, még a kereskedések is, s megtéve minden intézkedés a menekülésre. És ez már évek óta ismétlődik majd minden tavasszal!

Szegedről márczius 7-ikéről a következő távirat érkezett: Ma hajnalban az ár elszakította a macskási töltést, és *Algyó* alatt az alföldi vasut töltést. *Algyó*, *Tápé* és a felső szegedi tanyák víz alatt vannak. A népet gőzhajók által igyekeznek menteni. Két oldalról nyomul a percsorai áradat városunk felé. *Szeged* 1

válságos napja beállott. Az üzletek mind zárva vannak: a lakosok menekülnek. 40—50,000 ember dolgozik a katonasággal a töltéseken.

Mi ujság?

Több olvasónk hozzánk intézett kérdésére tudatjuk, hogy a Vasárnapi Ujság fennállásának 25-ik évfordulója alkalmából a lapunk multjára vonatkozó közleményeket külön mellékletben állítottuk össze, a melyet legközelebbi számmunkkal küldünk meg olvasóinknak.

Erzsébetváros. A fővárosi Terézváros két kerületre lévén osztva, a polgárok a királyi nevével szánták a külső résznek. Hír szerint a herceggprimás szintén pártolja ezt, s lépéseket szándékozik tenni a végett is, hogy az e lépésrészből emelendő új templom számára megnyerje a magyar szent Erzsébet tetemeit is, melyek jelenleg Németország magdeburgi templomában pihennek.

A királyi pár ezüstlakadalma alkalmával már eddig is oly sok küldöttség üdvözlő tisztelegése van elhatározva, hogy merő lehetlenségnek tartják valamennyinek Ő Felsősegek által való külön-külön fogadtatását. Csak a legkiválóbb városok s a legtekintélyesebb testületek küldöttségeit fogják Ő Felsősegek külön kihallgatáson fogadni. A többi küldöttségek egy része együttes kihallgatásban, egy másik rész pedig valószínűleg valamelyik főherceg, mint az uralkodó személyének képviselője által fogadtatni.

Teplicz Unnepele. Az eltűnt forrást e hó 3-án megtalálták sok kutatás után. A várost az örvendetes hírre fellobogózták, a lakosság mind az utcára tolongott, mozsarak durrogtak, zene szólt és este eladódás volt a színházban. Már előttevaló nap mutatkoztak jelei a hóvíz közeledésének, s másnap 3-án reggel a főforrás aknája körül összegyűltek: a polgármester, a városi tanácsosok és a furdóorvosok nagy néptömeget környezve. Végre kijött az akna belsejébe *Zsigmondy* mérnök és *Volf* bányatanácsos és kihirdették az örvendetes hírt, hogy az utcai kövezet alatt 13 és fél méternyre 37 és fél fokú hóvizet találtak. Appel főbányajáró a víz feltalálásáról a következőket jelenti:

Már előttevaló nap gondolta, hogy a víz közeledik, de nem akarta elárulni addig, míg biztosan nem tud; éjjel a főnyílásban mindig melegebb lett; erre a munkálatok nagyobb hévvel folytatását parancsolta, míg *Marzin* bányavágó 3-án reggel 7 óra körül vizre bukkant. Kezdetben csak egy kis nedvesség volt észlelhető, ekkor Appel elfogott egy botot, körülszarta rongyokkal és bedugta a főnyílásba; a rongyot egészen nedvesen húzta ki, mire e nyílást megnagyobbították. A víz ezután mindig erősebben jött. — A munkálatok folytatattak és a viznek hirtelen betöndülése ellenében a kellő övrendszabályok megtették.

Az orosz cenzura és Jókai. Jókainak legújabb regényét a bécsi „Neue Illustrirte Zeitung” is közölte. A lap kiadója *Zamarski* nagy megelégedéssel irt Jókainak a regény hatásáról, hanem Oroszországban annál több volt a haj az odajáró példányok miatt. A lapot csaknem mindenütt konfiskálták, némely helyeken kiadták ugyan, de azon részeket, melyeken a regény folytatása volt, kiszakították.

A szegény ember gyémántja. A közelebbi királyi kihallgatáson egy fehérmegyei gazdaember is járult Ő Felsőse elé, a kezében hozott nagy darab „gyémántot” akarván a királynak ajándékozni. Ő Felsőse mosolyogva bocsátotta el a jámbor jóakarót csillag kövével együtt. Egyik ékszerészől a másikhoz ment aztán az atyafi tudakozódni, s sehoggy sem akarta elhinni, hogy az ő gyémántja csak — békasó.

Egy királyi kastély elége. A tervuereni belga királyi kastély e hó 3-án reggel a lángok martaléka lett. E kastélyban lakott évek óta a szerencsétlen *Miksa* császár boldogtalan özvegye. A veszély kiörsékor *Sarolta* császárnéval alig bírták a helyzetet megérteni. Mikor felszólították, hogy szeretett menhelyét hagyja el, hevesen ellenezte. De környezeti erős unszolás folytán engedett; de váltig felkiáltott: „Szegény palotám”. Félig felöltözve vitték el a kastélyból orvosának, dr. *Urtsnak* családijához. Nem sokára rá megérkezett a belga királyné 4 kocsiban. Laekenből jött a császárnéért és magával vitte oda. A laekeni kastélyban *Lipót* király már minden előkészített nővére számára. A császárné ismét lecsillapodott. Mely levelet segit tanssit, de egészségi állapota nem ad okot aggodalomra. A ter-

vuereni kastély teljesen leégett. A kár több mint egy millió frank.

Helyreigazítás. Mult számunk irodalmi rovatában, *Obornyik* összegyűjtött munkáinak szerkesztőkiadója fölhírből volt *Tóth* Józsefnek írva *Dr. Ferenczy* József helyett; a mi annál különösebb, mert ama rövid ismertetés írója személyes összeköttetésben áll *Dr. Ferenczy*vel s nevét csak szórakozottságból írhatta hibásan le.

Halálozások.

MARCOT ALFRED a párisi „Temps” levelezője elhunyt Budapesten 35 éves korában. *Marco*t a magyar viszonyok tanulmányozása végett időzött köztünk, s rokonszeuven leveleket irt Budapestről. Haláláról a magyar írók és művészek társasága is adott ki gyászjelentést, s gondoskodni fog a sir megjelöléséről. A temetésről a francia konzul intézkedett.

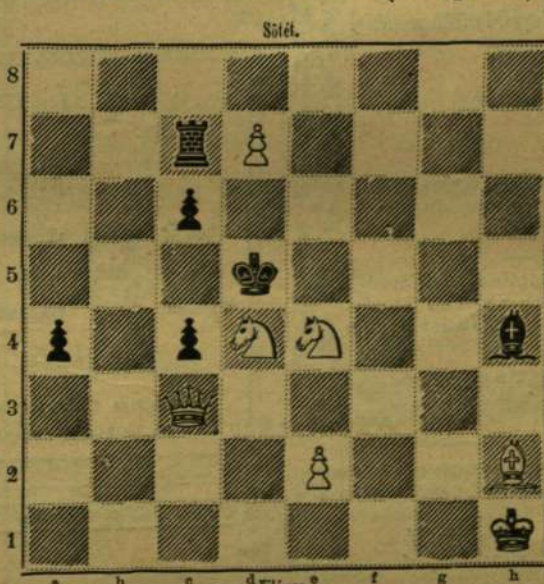
SANTHA PÉTER, a régi megyei élet egyik eredeti alakja, elhunyt e hó 2-ikán *Tinnyén*, 80 éves korában, 1848. előtt az Este-czrednél szolgált s mint százados vonult vissza a magánéletbe. Az ötvenes években az „Első hazai takarékpénztár”-nál is hivataloskodott, s rendkívüli pontossága által tünt ki. Az alkotmány visszaállításakor Pestmegye főpénztárnoka lett, mely állásáról 1872-ben mondott le öreg korára való hivatkozásával.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: *Gr. Pongrácz* István cs. kir. kamarás 51 éves korában *Vágujhelyen*. — *Bokros* ANDRÁS, Kolozsvár egyik kiváló polgára, 41 éves korában. — *HUCREZ* PÁL, békésmegyei főszámvevő, a szabadságharcban honvéd főhadnagy, 64 éves korában B.-Csabán. — *B. WEISZ* RUDOLF cs. k. kamarás s nyugalmazott őrnagy 77 éves korában *Zsitva-Ujfalun*. — *Debreczen* legöregebb embere: *Fischer* 102 éves korában. — *Fekete* IMRE tanár *Félegyházán*. — *FINCZICZY* JÁNOS, szorgalmas és tevékeny gazda Nagy-Kaposon. — *Szabadfi* EDEB érdemes tanító 72 éves korában *Szegeden*.

— *SZVIDERKA* NÁNDOR segédmérnök 28 éves korában *Baján*. — *STENCZKI* VILMOS biharmegyei állatorvos *Berettyó-Ujfaluban* 35 éves korában. — *REMENYIK* FERENCZ közbeesülésben élt egri polgár 77 éves korában. — *Csós* BELA végzett joghallgató 24 éves korában *Egerben*. — *BASTI* ISTVÁN szül. *Miskey* Vilma, kiváló műveltségű s az irodalmat hön pártoló nő, 32 éves korában a nógrádmegyei *Rózsás*on. — *BÁRÓ* BIRHÁNY-PIRET ANNA, b. B.-Piret Béla kamarás és *Orozy* Leona báróné leánya 18 éves korában *Elleméren*, honnan saját kívánságára Budapestre a keresési temetőbe szállították. — *NAGY* ELEKNE született *Polák* Antónia a pozsonymegyei *Behetfalván* 21 éves korában. — *BARTOSS* JOZSEF, *Bartoss* Imre tekintélyes városi polgár leánya 16 éves korában. — *MANGOLD* ANTON, dr. *Mangold* Henrik fővárosi orvos 17 éves leánya. — *ÖZV.* *BIKFALY* JÁNOSNÉ szül. *Szakács* Erzsébet 65 éves korában *Zilahon*.

SAKKJÁTÉK.

1005. sz. f. *Ehrenstein* Mórtoél (Budapesten).

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1000. sz. feladvány megfejtése.

Vész A. J.-tól
Megfejtés.
Világos. Sztét.
1. Bb3—d3 . . . . . f5—f4
2. Vh4—e1 . . . . . Hb2—d3
3. Fh8—b6+ . . . . . Kc5—b6
4. Vd1—e5† . . . . . Kf6—e5
5. Hd6—e4 matt.
A többi változat 4 lépésben megy.

Helyesen fejtették meg: *Vasvári* Imre Fülöp, *József* Gáspár, *Zsigmond*, *Sárospatakon* *Gréber* Károly, *Kolozsvárt* *Csapkás* Árpád. *Budapesten* *K. J.* és *F. H. Nagy-Dobronyban* *Németh* Péter. *A pesti sakk-kör.*

Szerkesztői mondanivaló.

Egy inyenec a következő kedélyes sorokat intézi hozzánk Budapestről: „Vasárnapi Ujság” rendes olvasója lévén, e kedvelt lapnak mult évi 35-ik számában olvasom egy nevezetes új találmányról a „telegraph”-nak csodás tulajdonságáról szóló rövid ismertést. — Inyenec nem vagyok — a mi az éteket illeti — de a gép működési módja felett elmélkedés annak egy, kissé analog cselekményre való alkalmazhatóságát állította kérdés gyanánt előmbé. — Ha t. i. a telegraph-éteket s italokkal egybekapcsolot sodronyának bár mér-földekre eső vége az élvezni akaróknak ajkai közé véve az éves és ivás kollemes érzetet kelti, ugyannyira, hogy még az élvezés után is fennmarad a „kellemes derült kedv”: vajjon nem lehetne-e nevezett csodás gépet az inyenec-kedés más nemesebb módjára is alkalmazni? Értom a szerelmekek bolgított inyenec-kédést — a csokoládé-zást. Mennyire boldog volnék p. én is, ha a táviróhívatásban a távol Bergezsázon lakó *Pepikém*et minden reggel és este „táveskököl”-gathatnám! — Eddig a kérdés. Válaszunk röviden ez: Zár az esköket el lehessen telegraphozni Bergezsázból Budapestre, szükség, hogy az *Pepike* és más valaki közt Bergezsázon ellesantjon, — mert a mi nincs, az nem is szállítható. Elbe azonban ön aligha fogna belegegyezni s alkalmassint senki sem hasonló esetben. Lássá, ez az első akadály a táveskököl-lésnek s csak azután következék még a többi.

N.-Körös. Hangsúly. Csak akkor felelhetünk a kérdésekre, ha az illető költemény, vagy legalább a kérdéses sorok teljes szövege állna előttünk. — A szerző, ha nem esádlunk, az aszódi ág. hitv. gymnásium tanára. **Z. K.** Egy metszet elkészítéséhez sokkal több gondot és időt igényel, mint kezged hinni látszik. Csak kevés türelemre kérjük meg; pár nap múlva megkapja a választ.

~ Az 5-kén kelt levélben említett közlemény — sajnálatunkra — nem érkezett kezünköz. Egyebekről magán uton tudósítjuk.

HETI-NAPTÁR. Marc. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög Orsz.	Izraelita
9 V E 2	Czir. és Met. E 2	Reminisc.	25 G 255 Taras. 14 Purim.
10 H 40	vértau	Etelka	26 Porphyri 1585.pur.
11 K	Heraklius	Szilárka	27 Zilem. Prok. 16 Laszer.
12 S	Gergely pápa	N. Gergely	28 Václav 17 Lázár
13 C	Rozina	Rozina	1 Márczius Eud. 18 Levi
14 P	Math. király	Szendike	2 Theodós 19
15 S	Longin század.	Kristof	3 Entrup. 20 S. Ki-th.

Hold változása. ☾ Utolsó negy. 15-én 4 óra 57 percz. regg.

Tartalom.

Szöveg: *Thurz* György és neje *Faggar* Anna. *Doák* *Farkastól*. — A kozák. *Költemény*. *P. Szathmáry* *Karolytól*. — A ki örökké bujdosott. *Igaz történet*. *(Folyt.)* *Közl. Eötvös* *Karoly*. — Tündés. *Költemény*. *Fabian* *Géssától*. — *Roon* *tábornagy*. — Az angol cigányokról. — *Tirnova* *fellegvára*. — *Egyveleg*. — *Megint* egy *vihar*. *Haytys* *Pálltól*. — *Afgán* *küldöttség* *Kaufmann* *tábornoknál*. — *Tanulók* *zavargása* *Szentpétervárott*. — *Irodalom* és *művészet*. — *Közintézetek*, *egyletek*. — *Egyház* és *iskola*. — *Balesetek*, *elemi csapások* — *Mi ujság?* — *Halálozások*. — *Szerkesztői mondanivaló*. — *Sakk-játék* — *Heti naptár*.

Képek: *III. Thurz* György és neje *Faggar* Anna. *Holbe* n rajza után. — *Kaufmann* *tábornok*, *Turkesztán* *kormányzója*. *Woostyne* *Iván*, a „*New-York Herald*” levelezője. *Afgán* *kihátdttség* *Kaufmann* *tábornoknál* *Taskendben*. A „*New-York Herald*” *afgánisztáni* *levelezőjének* *keszjeje*. — *Roon* *tábornagy*. — *Orosz* *tanulók* *tüntetés* *Szentpétervárott* a *czarevics* *palotája* *előtt*. — *A Czarevez* (fellegvár) *Tirnovában*. A *bolgár* *skulptúra* *szezhelye*.

Felölös szerkesztő: **Nagy Miklós.**

(I. Egyetem-tér 6. sz.)

Páris. *Bátrak* vagyunk a *hölgyek* *figyelmét* *ki-válóan* a *Grands* *Magasins* *de* *Nouveautés* *du* *Petit* *St. Thomas* *czégre*, *Rue* *du* *Bac* *Párisban*, *figyelm* *zetni*. *Majdnem*

Egy hatzár hadbított peti sor, vagy annak helye egyeztetésig 15 krajczár; többeszi igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket elfogad **Décsben**; Harsányban, Stein és Vogler Wallfischeasse Nr. 10, Mosse R. Seiderstrasse Nr. 2, Oppelk A. Wollzeile Nr. 22.

Cäsar és Minca kutya-tenyészede.

Zahna- és Schweinitz-Annaburg, szász tartományban.

Ajánlja különböző fajú vadász-ebelet úgy mint setter, pointer, német foglyász-ebelet, véretek, agrak, borzok, vizslák, stb. a legszebb példányokban a az idomításra jótállá-nal.

ebek és vizslák kitűnő idomításra személyesen önjuttatás meggyőződést szerzem, sziveskedjenek Zahna-ba társulni, hol bármely fajú vadászebelet saját vadászaim által paconyalomban előképzettnek.

Különlegességim hajóvadász- és fenyűzési ebelekől újok a 3 nagy kiállítás, úgy mint Berlin, Drezda, s magában Hamburgban, tacsára a jelenléteken angol versenyeknek a legjobb díjakkal lettek kitüntetve. s számos előrendű hirlap által dícsérelték föl méltó.

Egyelőre ajánlom különlegességim fenyűzési és használati ebelekől, úgy mint hegyi ebek, legnagyobb, legnépesebb hosszszőrű ebek, újfundlandiak, leonbergiek, ulmiak, dán hajtó ebek, bulldogok, magyar és királyfarkasok, oroszánifjűek, an ol mopszik, selyempincsek, bolognaiak és károlyfogók.

Fizetés csak az átvétel és megtekintés után. Állandó kutyaállományban, Schweinitz városban 50-100 nagyobb fajú eb, kizárólag a legfia- tabbak közül, megtekintésre készen áll, s hogy szedőgökökkel tessék ne tépesszenek, a kik nagyhangú hár- detések dacára gyakran csak egy-két ebelet bírnak, 50 márkát fizetnek annak, ki Schweinitz állomáso mon legkevesebb 50 nagyobb ebelet nem talál.

Arjonyzók nemet és francia nyelvben, számos magas állású sportőrök és vadászkezelők elismerés irataival, ingyen és bérmentve, „Pfluge und Aufzucht des edlen Hundes“ (A nemes eb ápolása és nevelése) című riportom, utasításokkal a legyakorlatibb betegségek gyógyítására, 18 különböző eb-faj könyv omata ábrákkal együtt, 1 márkáért, „Hegyi ebelet“ (szobakép) 1 márkáért, oklevél 30 különböző eb-fajjal, 2 márkáért. Kutyaápolás, saját gyártmányban, 50 kiló 22 márkáért.

Szállítás saját veszélyemre bárme y ország legtovábbra is uti állomásaira, tengerentúli helyekre a gőz- vagy vitorla-hajók közvetítésén.

Czím levelek és táviratokra: **OTTO FRIEDRICH, ZAHNA,** Provinz Sachsen, Kösnigrech Preussen. 575

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvárusnál kapható:

Magyar KERTÉSZKÖNYV.

A belterjes (intensív) kertgazdászati foglalatja, utmutató kalauz

a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, mangemesítés, honosítás és virágos kert használati művelésére.

A kertészet minden rendű ügybarátinak, legkivált pedig kisebb földbirtokosok használatára.

Írta **FARKAS MIHÁLY.**

(Számos a szöveg közé nyomott metszetekkel.) Ára füzve 2 frt o. é.

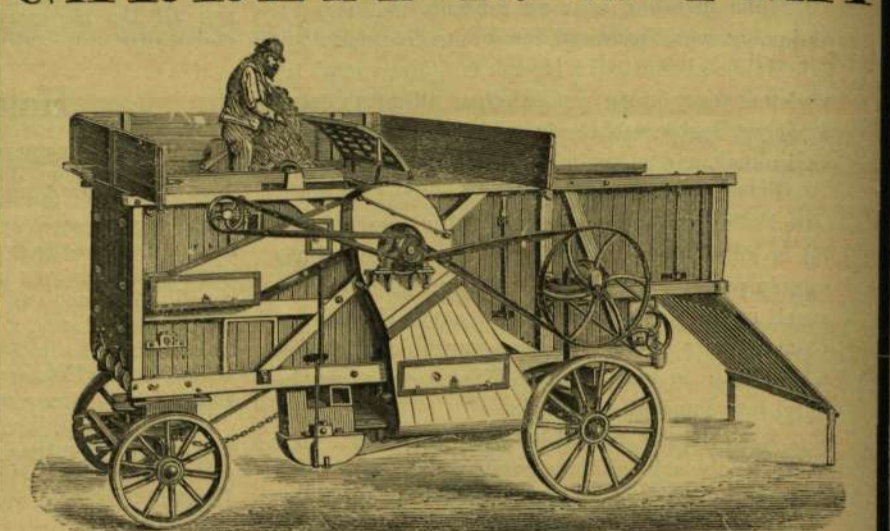
Szerző jelen művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel haránk társadalmi úgy mint éghajlati viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokos osztály jól fölfogott anyagi érdekeit tartotta szem előtt, s mint ilyen a honi kertészkedő közönség figyelmét méltán kéri meg.

Teljesen megjelent **TÉTELES EURÓPAI NEMZETKÖZI JOG.**

Írta **Dr. APÁTHY ISTVÁN** egyetemi tanár.

Ára füzve 3 frt 60 kr.

GARRETT R. és FIAI

két arany éremmel és más díjakkal lettek kitüntetve.

Főügynök KOTZÓ PÁL gépész mérnök

Budapest, illői ut 18. szám alatt,

ajánlja **Sorvetőgépeit**, melyek világhírűek, Magyarország viszonyainak megfelelően átalakítva, leszállított áron;

Gőz-ozonyait, fa és szén, valamint szalma-fűtéshez, kétszer oly nagy munkaképességgel, mint a névleges lőerőszám, kevés tüzelő-anyag-fogyasztással által tűnnek ki;

Csőplőgépeit, ujonnan átalakítva, nagyobbitott rosta-felülettel, nagy munkaképességgel, tiszta csöplésre;

Rostát, minden gabonanemű-tisztításához, valamint Űszögrostákat;

Arató és kaszáló gépeit, Járgányait és járgányseplőit, angol vagy amerikai rendszerben, tisztított készülékekkel vagy a nélkül, állók vagy szállíthatók;

Szénagyűjtőit, angol és amerikai rendszerben; Különféle rostát; Takarmány-készítő gépeit. Malmaít stb.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. 1878-ban száz éves fennállása ünnepélyét ünne, 5134

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent minden könyvárusnál kapható:

TIPRAY JÁNOS Magyar-német, Német-magyar ZSEBSZÓTÁR

két kötetben.

Ára füzve egy-egy kötetnek 50 kr. A két kötet egy vászonkötésben 1 frt 40 kr.

KÖZHASZNÚ MAGYARÁZÓ SZÓTÁR

a magyar irodalmi művekben, magán- és hivatalos iratokban, hirlapokban, folyóiratokban és társalgási nyelvben gyakrabban előforduló idegen szavak megértésére és helyes kiejtésére.

Írta **BABOS KÁLMÁN.** MÁSODIK KIADÁS. Ára vászonba kötve 1 forint 80 krajczár, füzve 1 forint 20 krajczár.

A gyermekápolás rövid kézikönyve

tekintettel a hazai viszonyokra. Közhasználatra írta **Dr. WITTMANN LÁZÁR,** első orvos a Budapesti gyermek-kórházban. Ára kötve 1 frt. 50 kr.

FRIEDRICH JÁNOS

gyógyszerésztől Malaczkán (Pozsony megye) való, a leghathatósabb kárpáti gyógyfüvekből készített

általános egészségi labdacok

ajánlatnak. Egy doboz 15 labdacsal 21 krba jő, egy tegeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr. postán 1 frt 10 krba jő. — Kevesebb mint egy tegeres nem küldetik szét.

Raktárak kizárólag csak

Budapesten, Formagyi J. gyógyszerész úrnál, Szechenyi-étér- tér az új épülettel szemben. Pozsonyban, Pisztorczy Bodog gyógyszerész úrnál, Szegeden Kovács Albert gyógyszerész úrnál, Temesvárott Terezy István gyógyszerész úrnál; Szabadkán Gál György gyógyszerész úrnál B. Csaba Badics Elek gyógyszerész úrnál. Debreczen Michálovits István gyógyszer. úrnál.

Ujabb elismerő iratok.

Nagyon szépen köszönjük a labdacokat, a mit már tetszett küldeni, pedig sokat használt belőle a mi édesapám, a ki azok nélkül már régen meghalt volna. Salma-Lehotka 1879. febr. 17.

Bátori Katica. Nem találunk szavakat, melyekkel köszönhetnők szívességét, melylyel viseltetik a szenvedés betegségei ellen. Az én labda- csomakkal nálunk volt nálunk is folyóan bizonyult be, hála isten- nek azokkal leányunkat kigyógyítottuk, azért azóta több beteg is hozta. — Csömötör 1879. febr. 12. Gutman József.

Fogadja leghonosabb köszönetemet a labdacok bámulatos győzelemmel bírnak. — Tisza-Nána, 1879. febr. 11. Brüll Zsigmond.

A szenvedés emberiség érdekében tudatom tisztelt uraságod- dal, hogy uraságodtól megkaptam labdacokat, nílám, egy 75 éves emberrel, ki már 30 évvel lefelé alatt az aranyért miatti felette sovát szenvedett, igen jó hatást eredményeztek. Balassa-Gyarmat 1878. nov. 22 én. Pongrácz Károly, kir. tanácsos.

A nékem nem régiben küldött labdacok, gyomorfájás és szék- rekedés ellen nálam igen jó hatással voltak; szomszédom neje már hosszabb idő óta szenved ebes láb miatt; én kísérleken adtam neki három doboz labdacot, s már a hatodik napon áldotta azo- hat, miután lábára sokkal kevésbé szenved, s alig érez már fájdalmat; e nének az anyja is hosszabb ideje fejszédülé b n szenvedt, s most a labdacoktól ő is meggyógyult. Kérek ímet a lab- dacokból. Remélem, hogy vidékünkön rövid idő múlva számos megrendelés fog kapni, mert labdacok valóban nem alapulnak szédülésen. — Wartberg, 1878 február 2. Kovács József, gróf Pály erdőész.

Miután már különböző szerek: használtam, kísérletet tettem az én labdacsaival 2 éves gyomorhurutom ellen, s hála istennek két tegeres a labdacokból egészségemet visszaadta, minnek kö- vetkeztében ajánlom azokat minden betegnek figyelembe. Kurth, 1878. július 7. Heszek József, bíró.

Atulított ezennel nyilvános köszönetet mondom a labdacsaival által elért eredményért. Miután a labdacokból egy tegerest be- vettem, egészségem há a istennek, viselték, dacára, hogy már azelőtt n hány évig hasztalan kerestem segítségét mindenfelé. Nagyaly, 1878. augusztus 29. Radix János, czépszemester

hölgy-por

A bécsi és párisi elegáns hölgyvilág által évek hosszú sora óta használt jeles **Euchromin** az arcbőr finomítására s természetes gyöngye pir előidézésére, különböző árnyalatokban kapható, dobozonként 1 frtért:

BÉCSBEN Heiligen Geist Apotheke, I., Opern-gasse Nr. 16. (előbb Bürgerspital, Kärntner-strasse)

BUDAPESTEN: Török József gyógyszerüzében.

PARISBAN: Brunhes et Hunt, 4 rue Auber. Parfumerie Pillay, 19 rue Radziwill. Société commerciale, 39 et 41 Boulevard Hausmann. 5076

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az élet iskolájában.

Elbeszélés levelekben. Írta **KRÓN KLÁRA.** Németből fordította KOZMA JÓZSEFNÉ-GESZTESSY ETELKA. Ára füzve 1 frt 20 kr., vászonba kötve 1 frt 50.

Az új-kor legjobb gyógyszere! Orvosi vélemény.

Tisztelt uram! Maláta-készítményeinek kedvező sikeréről már többször meggyőződve, kérem önt, saját használatomra, 15 palacczakkal a legfrissebb maláta-kivonat-egészségi sörből, postafordultával, utavétt mellet, küldeni. Teljes tiszteltelt. K o l o m e a, 1878. nov. 22. Singer Jakab, gyak. orvos.

Hoff János-féle cs. k. udv. maláta-készítmény-gyár főlkjának, Buda-pest kalap-utca 10-ik sz.

Hoff János maláta-czukorkái minden egye- neknek eleje teendők. Több évi személyes meggyőződésen folytán e czukorkák, eltekintve jeles gyógyhatásuktól, hurutos bajokban, a légző- és emésztő-szervek betegségeiben, legkönnyebben emészthetők is, miután a többiekkel ellentétben, sohasem okoznak bégérséket, s élvezésük közben a szájban kellemes utóíz hagynak maguk után. — B u d a p e s t, 1879. febr. 24. Dr. Peiosos, nyug. v. orvos.

Hoff János főlkja: Budapest, kalap-utca 10. szám.

Raktár: Török József gyógyszerész úrnál király-utca 7-ik sz. ÁRAK:

Maláta-kivonatu egészségi sör egy pal. 60 kr., 11 pal. 6 frt, 25 palaccz 15 frt, 58 pal. 30 frt, — 1/2 kilo ma- láta-csokoládé I. 2 frt 40 kr., 1/2 kilo 1 frt 30 kr., 1/2 kilo 70 kr., III. 1/2 kilo 1 frt 60 kr., 1/2 kilo 90 kr., 1/2 kilo 50 kr., III. 1/2 kilo 1 frt, 1/2 kilo 60 kr., 1/2 kilo 35 kr.

— Maláta-czukorkák I. zacskó 60 kr. 30 és 15 kr. — Gyermek-táp-malátaliskát 1 frt. — Sürtelt maláta-kivonat 1 üvegcse 1 frt vagy 60 kr. is. — Egy kész maláta- fűrtő 50 és 80 kr. Maláta-zappan 80, 60, 40 és 20 kr.

Nagyobb megrendelésnél megfelelő engedmény. — A csomagolás legolcsóbban számítatik.

Verne Gyula érdekes iratai magyar fordításban.

Az élet iskolájában. **SERVADAG HECTOR KALANDOS UTAZÁSA** A NAPRENDSZEREN ÁT. Átdolgozta Szász Károly. Képekkel. Ára füzve 2 forint.

Utazás a holdba és a hold körül. De la terre à la lune című művek után. Ára borítékba füzve 1 frt 20 kr.

Három orosz és három angol kalandjai. Ára képes borítékba füzve 2 forint.

Öt hét leghajón. Utazás Afrikában. Cinq semaines en ballon című mű után. — Ára képes borítékba füzve 1 frt 20 kr.

Utazás a tenger alatt. 27 nagy díszes képpel illusztr. — Ára füzve 2 forint.

Utazás a föld körül nyolczvan nap alatt. Nagy képpel illusztrálva. — Ára füzve 2 forint.

Grant kapitány gyurmekéi. Számos nagy képpel illusztrálva. — Ára a két kötetnek 4 forint.

A rejtelmes sziget. Három részben. Képekkel. — Ára füzve 2 forint.

Strogoff Mihály utazása Moszkvától Irkutskig. Számos képpel illusztrálva. — Ára füzve 1 frt 60 kr.

FRANKLIN ÉLETE.

Franciából fordította de Gerando Attila. Ára füzve 50 kr.

LOVAGLOVASSÁGI BIRALMAZÁSOK

Lovalovassági biralmozás angol nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Lovalovassági biralmozás magyar nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Lovalovassági biralmozás német nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Lovalovassági biralmozás orosz nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

LOVAGLOVASSÁGI BIRALMAZÁSOK

Lovalovassági biralmozás angol nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Lovalovassági biralmozás magyar nyelvű. A di- zember 15. 1878. nyergesek biztonságát vasaló és alkalmával frt 20, 25, 30, 40 angol kanizár kettős szírral frt. 5, 7, ken- yezelők frt 2,50, 3,50, terhelők frt 2,50, 3,50, izaszók frt 3, Acélzselők frt 1,50, 3,50, izaszók frt. 20, frt 1,50, markantyók frt. 50 frt 1,50, főkötők markantyúk szíjakkal frt 2,50, rugany 10-főméterű frt 2,50, lovaglóvassá- egy darab rinocerosbőrű frt. 10, frt 1,20, 2,3, 3,50, 5,50, 10, 10,80, 11,50, 12,50, 13,50, 14,50, 15,50, 16,50, 17,50, 18,50, 19,50, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

